

Андрій Антонюк
Дмитро Кремінь

*Лампада
над Синюхою*

**Антонюк
Андрій
Данилович**

Дякуючи нашому Богові та Мамі з Батьком за те, що дали мені можливість побачити цей дивовижний світ перед Покровою далекого 1943 року, 13 жовтня, хотів би своїми трудами віддячити їм за можливість жити і бути

потрібним і собі, і людям.

Спасибі велике й величне — учителям моїм на моєму Богополі: викладачеві української мови та літератури Василеві Петровичу Вацюку — в першу чергу. Саме він навчив мене любити святе рідне слово і не зрікатися його за його солодку чару гіркоти, хоча інші слова були од медів солодші.

Низький уклін лицарям прекрасного — художникам у Одесі і в Парижі сущим, в Україні й далеко від її берегів.

А що стосується моєї біографії, то вона — не в датах. Моя біографія — то мої картини. Химерні чи реальні, хороші чи погані, — судити не мені. Але вони — перед вами, як душа митця перед лампадою. Прийміть їх, моїх рідних дітей!

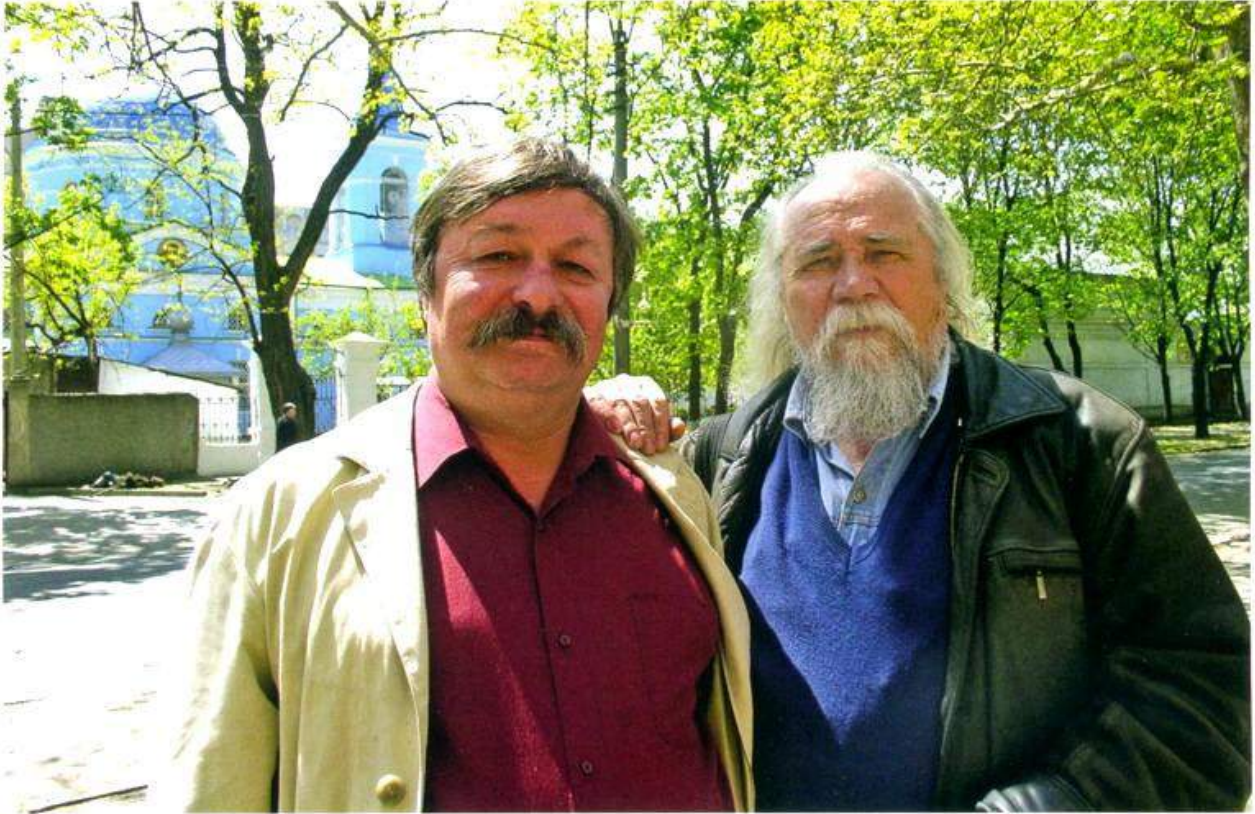

Андрій Антонюк
Дмитро Кремінь

*Лампада
над Синюхою*

Альбом-
антологія

Миколаїв
2007

*Цей альбом-антологія – дарунок любові
двох лауреатів Шевченківської премії, миколаївців
Андрія Антоюка і Дмитра Кремінця
до дня міста Святого Миколая*

ЗОЛОТІ ЛАМПАДИ УКРАЇНСЬКОГО СТЕПУ

Благословенна південна земля зі своїми мигіївськими порогами та скелями, які торкаються козацьких островів і перерізають високі хвилі, чиї шоломи вигріваються на південному сонці у мареві настояних на полині степових вітрів, стала доленосною для багатьох сподвижників української культури різних епох. У їх числі — композитори і художники, письменники і драматурги, зокрема, М. Аркас, «корифеї» українського театру, Дніпрова Чайка, С. Черкасенко, С. Крижанівський, Л. Вишеславський, Є. Кибрик, М. Божій, П. Глазовий, О. Сизоненко, М. Вінграновський та інші. Вони визначили розвиток українського мистецтва у його жанровому розмаїтті, а їхня спадщина стала національним здобутком, недосяжною вершиною духовного життя українського народу. У плеяді митців, хто нині живе і творить на богоспасенній землі Північного Причорномор'я, і чия творчість, безперечно, асоціюється з утвердженням національної культури останніх десятиліть, провідне місце посідають Андрій Антонюк та Дмитро Кремінь, малярство і лірика яких стала визначальним критерієм у визначенні поступу сучасного українського мистецтва.

Творчі шляхи митців склалися дещо по-різному, хоча багато в чому їхні долі тісно переплетені. Андрій Антонюк, народившись на Покрову 1943р. на Богополі, що на Миколаївщині, провів дитинство на живописних берегах річки Синюхи. Художник вдячний шкільному викладачеві української мови та літератури В. П. Вацюку за те, що той навчив його любити святе рідне слово і «не зрікатися його за солодку чару гіркоти, хоча інші слова були од медів солодші». Навчаючись малюванню у шкільному гуртку під керівництвом Л. М. Островського, а потім в Одеському художньому

училищі ім. М. Грекова у класах О. Ацманчука і Т. Єгорової, художник опанував техніку європейських експресіоністів, зокрема, К. Моне, П. Гогена, П. Сезанна, з використанням здобутків південної школи образотворчого мистецтва. З перших робіт вчувалося бажання А. Антонюка художньо воскресити своє Богопілля, яке стало для нього, як і для його мами та бабусі, багатьох вихідців з оцієї землі, центром духовного Всесвіту.

Пізніше, коли митець відбував військову службу на Закарпатті, він зробив для себе велике відкриття як художник: з великим захопленням вивчав роботи класиків західноукраїнського малярства ХХст. У полотнах, що належать відомим митцям А. Ерделі, Ф. Семану, Ф. Баконі, Й. Бокшаю, Ф. Манайлу, в колориті, а також в оригінальній уяві, яка продукувала незабутній експресивний живописний світ, А. Антонюк помічав ледве вловимий трепет першотворення кольору, який пізніше його і захопив. А ще були художні роботи представників українського андеґраунду, чиї роботи постійно критикувалися за відхилення від традицій соцарту: Л. Медведя, В. Зарецького, Л. Пушкаша, П. Бедзіра, І. Марчука, Ф. Гуменюка, які формували духовний простір покоління в образотворчому мистецтві, в кому були присутніми ознаки наївного малярства. Крім іншого, для нонконформістів в образотворчому мистецтві захоплення українською історією та його культурою разом з мріями про творчу свободу став інтелектуальним опором національному нищенню в Україні у часи застою. Ці часи, які, ймовірно, стали для художника найскладнішими, він пережив, намагаючись, в першу чергу, зберегти не тільки самого себе, але і дружину Олену, яка подарувала омріяного сина Данила,

син, як і онук майстра Назар, продовжив справу видатного майстра, присвятивши себе живопису.

Андрій Антонюк звик малювати тільки те, що є рідним його душі: свою маму, яка виносила його у воєнні роки, бабусю, котра оповіла немало з історичного минулого степового козацького краю. На картинах художника — його рідний Богопіль, блакитноока Синюха, а звідси — сакралізація культово-анімістичної народної традиції, яка вплинула на утвердження образної своєрідності палітри його неповторних художніх образів, які найбільше вплетені у канву передкультури цивілізації, тобто одного з тих духовних пластів образотворчої пластики, який позначений синкретичними уявленнями пралюдей про життя та світ. Може, завдяки цій відкритості та наївній щирості так легко і, водночас, гостро сприймалися дебютні роботи майстра, зокрема, «Моя бабуся», яка завоювала престижну премію на виставці молодих художників країн РЕВ у м. Сегедів Угорщині. І хоча майстер уникав послідовності дотримання традицій соц-арту в живописі, за що його неодноразово критикували, згадана Антонюкова картина стала поворотною в утвердженні нового жанрово-стильовому напрямку в українському малярстві.

Незважаючи на чималий успіх художника під час проведення закритих виставок на московських квартирах впродовж 1970-1980-х рр., одна з яких відбулася в помешканні Нобелівського лауреата премії миру академіка А. Сахарова, і той розголос серед представників українського андеграунду щодо самотності перспективного митця з Миколаєва, хвилю якого підхопило радіо «Голос Америки», художник мав усі можливості бути раз і назавжди викресленим з мистецького життя України. Тим не менш, Антонюкові роботи, які щоразу викликали резонанс у мистецьких колах, врятували його. Допомогали йому в тому

і прогресивно мислячі партійні функціонери. Зокрема, після чергового скандалу В. Васляєв, перший секретар Компартії України, який цінував мистецтво і мав художній смак, створив умови для нормальної творчої роботи не тільки йому, але й іншим митцям, які увійшли до щойно створеної обласної організації Спілки художників України. Зрештою, політичний функціонер подбав про будівництво Будинку художника, а разом з тим і про відкриття десятків майстерень для талановитих майстрів.

Роботи Андрія Антонюка почали експонуватися з 1967 р. на всесоюзних (Київ, Львів, Одеса, Новосибірськ), а з 1985 р. — на міжнародних виставках (Угорщина, Чехія, Словаччина, Болгарія, Польща, Іспанія, Канада, США, країни Латинської Америки, Ізраїль, Японія), де його визнали беззаперечним майстром самотнього українського мистецтва. Справжнього розголосу набула публікація статті за сприяння Дмитра Кременя про Андрія Антонюка, проілюстрована роботами майстра, видрукована наприкінці 1980-х років в найскандальнішому журналі доби перебудови «Огонек», який редагував Віталій Коротич. Тоді багатомільйонна аудиторія читачів та шанувальників національного мистецтва відкрила для себе окремі грані творчості художника. Важливо і те, що окремі твори Андрія Антонюка придбані провідними мистецькими фондами та музеями, а нині зберігаються у більшості авторитетних музеїв України, Третьяковській галереї у Москві, Мадридській галереї, в багатьох приватних колекціях світу. Один з альбомів з історії образотворчого мистецтва Європи ХХ ст. «Від Бойчука до Антонюка», виданий на початку 1990-х рр., став знаковим для підтвердження значимості його самотнього живопису у становленні філософії сучасного малярства. Серед хрестоматійних творів майстра — «Хорали Максима Березовського», «Нескорений Прометей», портрети Кондратюка та Цюлковського, «Зоряна розмова», «За-

чарований млин», «Тарасова книжка», «Моя Венеція», «Через віки», «Очищення вод», «Трубний глас. Пересторога», «Великий плуг», «На Голгофу», «Прошу прощення», «Учителю, хто ми?» та ін.

Варто підкреслити, що Андрієві Антонюку пощастило на уважних критиків творчості, які схилилися до думки, що його живопис найбільше тяжіє до доісторичних сакральних традицій праукраїнської культури, яка в органічному поєднанні з язичницькими та християнськими тенденціями світосприйняття виробили самобутній мономіф, внутрішньо сконденсований та художньо відтворюваний на багатьох полотнах майстра. За визначенням мистецтвознавців, творчості Андрія Антонюка притаманні ознаки наївного народного мистецтва, символіка експресіонізму та естетика модернізму. Важливо і те, що, я зазнавши тиску з боку влади, він не став нонконформістом, на високому художньому рівні піднісши до вершин українську козацьку добу та легендарну красу неповторного Українського Півдня. Наприклад, Микола Маричевський, концептуалізуючи живописну манеру художника, деталізував, що той створив потужний міф прадавнього Надчорномор'я, у таїні образності мислення якого — українська філософічність, віщунство, волхвівство, етнопоетизм, золотоміфічність думок українців. Мистецтвознавець вказував, що малярські сновидіння Андрія Антонюка подають візії рідної прадавнини, злучають із ними, ніби ми самі побували (колись) в отій *Fata morgana*. У ті «візії» художник включає: багатозначні етапи нашої героїчної, хоч і пошматованої горе-сусідами з усіх чотирьох сторін світу. А Володимир Підгора підтверджував, що коріння Антонюкового міфологізму сягає до фольклорних часів, періоду, коли культура праукраїнців формувала своє підґрунтя. «Це художник феноменальний, оскільки в його особі маємо творця, який розбудив у собі підсвідомість її глибинних шарів. Він — мистець питомо народний,

бо «гуртове позасві — доме» в його мистецтві промовляє повноголосом. Він — художник в народі, для народу — і поза народом його уявити неможливо. Символіко-реалістичний український (арійський) міфологізм — ось стиль Антонюка». В свою чергу, живописець вказував на дещо інші площини свого образотворення: «мама й бабуся — все від них і малюється, й пишеться». І, немов підсилення його твердження інші слова: «Я нічого не вмю робити. Це вони роблять — Бог і мама», які сприймаються як сакральні та священні вербальні конструкції, які найбільше тяжіють до народної поетики живопису та інтерпретації народнопоетичних замовлянь.

Дмитро Кремень народився 21 серпня 1953 р. у с. Сухана Закарпатті. Під час навчання у школі у старшого сина з п'яти дітей у родині виявився неабиякий хист до малювання: у 6 класі він став переможцем міжнародного конкурсу дитячого малюнка, і його, як здібного учня сільської школи, перевели до ужгородського інтернату з метою продовження заняття малюванням у студії образотворчого мистецтва закарпатського художника і педагога Золтана Баконі. Звісно, що на початку 1960-х рр. були ще живими класики закарпатського живопису, яких доводилося зустрічати на ужгородських вулицях або на персональних виставках у прикордонному місті. До речі, вулиці прикордонного містечка, які проходили повз інтернат, де навчалися сотні здібних дітей з усього Закарпаття, Дмитру Кременю запам'яталася найбільше: ними у 1968 р. йшли на Чехословаччину радянські війська придушувати «Празьку весну».

Незважаючи на чималі успіхи в образотворчому мистецтві, приблизно у ці ж часи відбувся і літературний дебют Дмитра Кременя: у газеті «Закарпатська правда» була надрукована невеличка добірка віршів поета п'ятикласника, на яку звернув увагу один з найяскравіших поетів покоління

шістдесятників Петро Скунць. А коли вийшов республіканський альманах молодих «Вітрила» (1970-1971), на сторінках якого містилися декілька з поезій поета, сімнадцятирічний студент філологічного факультету Ужгородського університету, який вже готував до друку дебютну книгу лірики, здобув визнання та завоював чималий авторитет серед колег. Як не прикро, але і досі залишається невідомою доля цієї книги Дмитра Кременя, яку було вилучено під час чергового обшуку в гуртожитку за поширення одним з його мешканців самвидавної літератури. Звичайно, що знайомство з подібною «неофіційною» літературою, до числа яких були зараховані, зокрема, Іван Дзюба, Микола Вінграновський, Дмитро Павличко, Іван Драч, Василь Симоненко, а також захоплення українським кіно майстра Сергія Параджанова викликало не тільки великий інтерес у молоді, але й мало сумні наслідки. Незважаючи на велику увагу не тільки до його особи, але й усієї свідомої молоді з боку правоохоронних органів, молодий письменник брав активну участь у літературному житті Закарпаття, долучався до неформальних мистецьких акцій, поширював самвидав. Серед його колег та друзів «закарпатського» періоду життя — ушановані письменники, нині покійні Шевченківські лауреати, метри української літератури І. Чендей та П. Скунць, однокурсники, а нині відомі літератори Д. Кешеля і В. Густі, популярні художники нині покійні Й. Черній, Ф. Семан та ін. У своїх з небагатьох інтерв'ю Дмитро Кремень підкреслював, що ключовою постаттю у процесі його становлення не тільки як письменника та художника, але й особистості залишається Тарас Шевченко. Власне, постать великого українця була доволі популярною серед українських митців, зокрема, у другій половині ХХ століття. До того, його як поета зачаровувала лірика як зарубіжних, так і українських модерністів: Г. Аполлінера, П. Елюара, Ф. Г. Лорки, Е. Паунда, Т. С. Еліота, М. Семенка, раннього М. Бажана.

По закінченню університету Дмитро Кремень потрапив за розподілом під негласний нагляд викладачем української мови та літератури до російськомовної школи у Казанку на Миколаївщину (старшокласники дивувалися: «Говорит, как Украинское радио...»). Приблизно у ті ж степи, ще провів своє дитинство та юність Андрій Антонюк. Незважаючи на суворі обставини часу, в Казанці на Новий 1978 рік за старим календарем він одружився на Ользі, музі поета, яка супроводжує його усе життя.

Не полишаючи літературної діяльності, Дмитро Кремень продовжував друкуватися у багатьох престижних виданнях України, тим часом змінюючи роботу та помешкання: спочатку перейшов працювати кореспондентом районної газети, а потім — викладачем кафедри української літератури Миколаївського педінституту. Перша поетична збірка «Травнева арка» (1978) з передмовою Віталія Коротича відразу опинилась в епіцентрі літературного процесу України. Її вихід, який співпав зі вступом до Спілки письменників України, допоміг поетові утвердитися у Миколаєві, де він мешкає з 1979 року. Незважаючи на газетярські будні у молодіжній газеті, Дмитро Кремень не полишав літературної творчості. Згодом вийшли книги «Південне саяво» (1982), «Таноквогню» (1983), «Бурштиновий журавель» (1987), «Шлях по зорях» (1990). Одночасно письменник брав участь у літературному житті України, виступав на багатьох всеукраїнських та міжнародних літературних з'їздах і нарадах. Зокрема, неодноразово представляв Україну на літературних святах В. Маяковського у Грузії (1984-1987), а разом з досить маситими літераторами М. Вінграновським, С. Чернілевським, Д. Павличком, П. Мовчаном брав участь у відкритті українського культурного центру та української школи у Білому Бору (Польща, 1989). Особливо запам'яталися часи перебування, коли поет виступав на святі української мови, все-

вітніх шевченківських святах, брав участь у роботі першого зїзду Народного руху України. Він, як і більшість його колег, вірили в те, що Україна має дочекатися своєї незалежності. У ці часи набули особливого резонансу його есеї: «Таємниця саркофага», «Козак Мамай у сузір'ї манкурта», «Куди орел несе дельфіна», «Тризубом по двоглавному горобцю», які набули всеукраїнського резонансу. Яскравими є і мистецькі портрети його сучасників, відомих художників та письменників: Миколи Озерного, Івана Булавицького, Василя Бурдика, Олега Ігнат'єва, Івана Чендея, Петра Скунця, Анатолія Завгороднього, Михайла Ряснянського, Володимира Бахтова та ін. Одна з найяскравіших сторінок його публіцистики — есеї, присвячені художнику Андрію Антонюку, які вийшли друком не тільки в Україні, але і за кордоном. Про побратимамитця поет написав десятки статей.

Незважаючи на своєрідне поживлення життя в Україні опісля проголошення Незалежності, Дмитро Кремінь видав свою наступну книгу поезій «Пектораль» аж у 1997 році, але вона набула широкого розголосу та визнання: була відзначена Шевченківською премією. Одним з першим відгукнувся на її вихід класик української літератури, наш земляк Олександр Сизоненко у «Літературній Україні» у 1998 році, а згодом — Юрій Мушкетик, зауважуючи, що це — справжній поетичний злет. Просвітлені античною та козацькою мудрістю і досвідом поетичні візії Дмитра Кременя — про нинішню Україну, про нашу добу — глибокі й неперепутні. Автор вихоплює з нашого минулого сполохи найясніші, не раз підчервонені кров'ю, змальовує нинішню ситуацію суворо, тавруюче, але не розпачливо, вірячи в нашу останню правду. Переплетення епох у його поезіях не виглядає штучним, і немає у його словах менторства, самозвеличення, зверхності, — хоча все-все, від Вавилону до Віфлеємської звізди, до останнього чи, може,

чергового поцілунку коханої — напружене внутрішнє життя поета, він — один із синів України, вірний, опечалений, замислений. Доктор філології, професор, Шевченківський лауреат Юрій Ковалів, досліджуючи грані лірики письменника, підкреслював ще й чітку структурованість його власного поетичного світоладу з ненастанними слідами ремінісценцій історичної та етногенетичної пам'яті, спроможного протистояти навальним хвилям часу, здатного спрямовувати простір іманентного самоствердження. Зокрема, це продемонстровано у таких знакових поезіях автора, як «Інгульська містерія», «Скіфська сага», «Шевченкова липа», Козацький літописець Граб'янка під Очаковом», «Учителю, хто ми?», «Зима у Миколаєві», «Після потопу», «Повість наших літ», «Елегія троянського вина», «Карпатський сувенір», багатьох поемах та симфоніях тощо.

«Рано думати, що наше Берестечко, Полтава й Крути — позаду», — зауважував Дмитро Кремінь у своїй Шевченківській промові. «І ми б загинули, якби не гинули, та й нам, та й мені просяяв удалині берег України-Атлантиди, яка підніметься з дна тоді, коли наші душі піднімуться з колін, водою Дніпра змиємо з чола тавра, змахнемо порох і попіл спалених століть України».

Сьогодні Андрій Антонюк і Дмитро Кремінь — одні з найвідоміших Шевченківських лауреатів краю, творчість яких є знаковою для мистецького життя в Україні. Кожен з них по-своєму бачить велич на красу українського степу, який був свідком багатьох історичних перетворень та духовних звершень, в основі яких — велике прагнення митців увічнити землю. І буде вона вічною, допоки палатиме сонце та вигравати на ньому солоні бузькі хвиля. Місяцю, сонце козацьке, світи!

Тарас Кремінь,
кандидат філологічних наук

Автори книги висловлюють сердечну вдячність за фінансову підтримку видання бізнесмену і меценату Олегу Боголазу і депутату Миколаївської міської ради Владиславу Мерікову.

Це видання – вагомий внесок у розвиток мистецтва в місті Миколаєві та за його межами.

Збереження культурної спадщини миколаївських майстрів у царині живопису та літератури – це прагнення, яке заслуговує на велику повагу і варте наслідування в майбутньому.

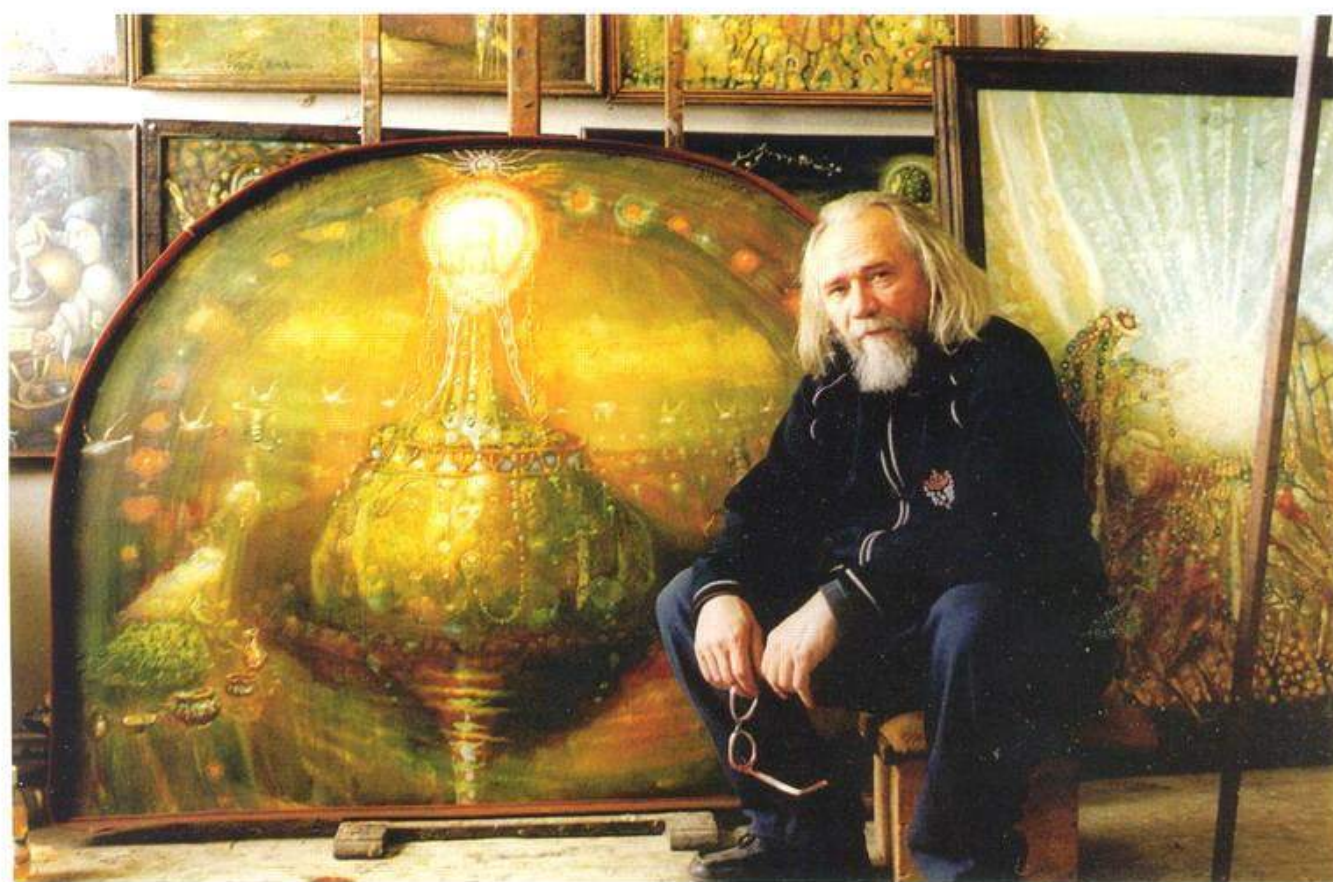
Андрій Антоноук

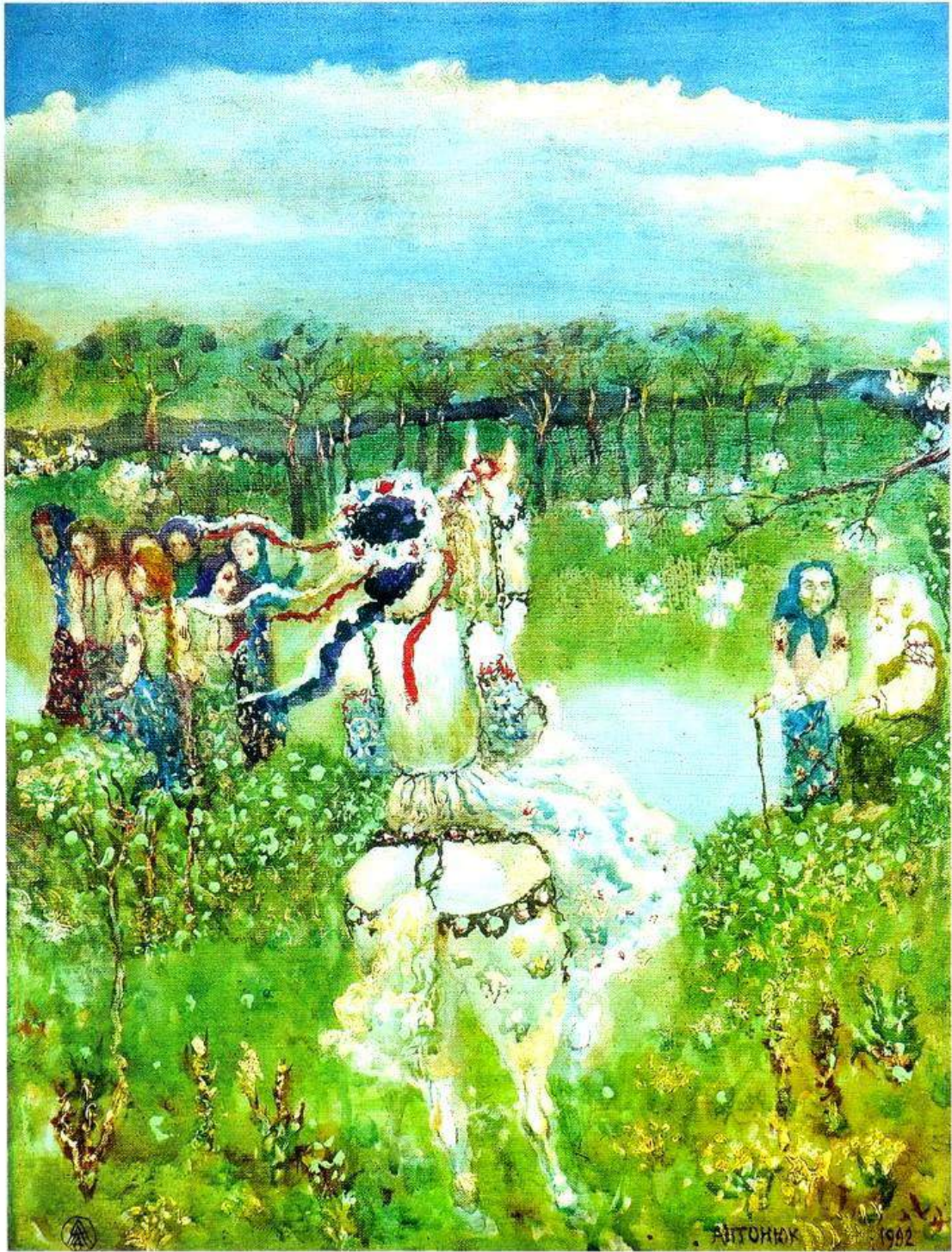

Дмитро Кремінь

Боже поле Андрія Антонюка

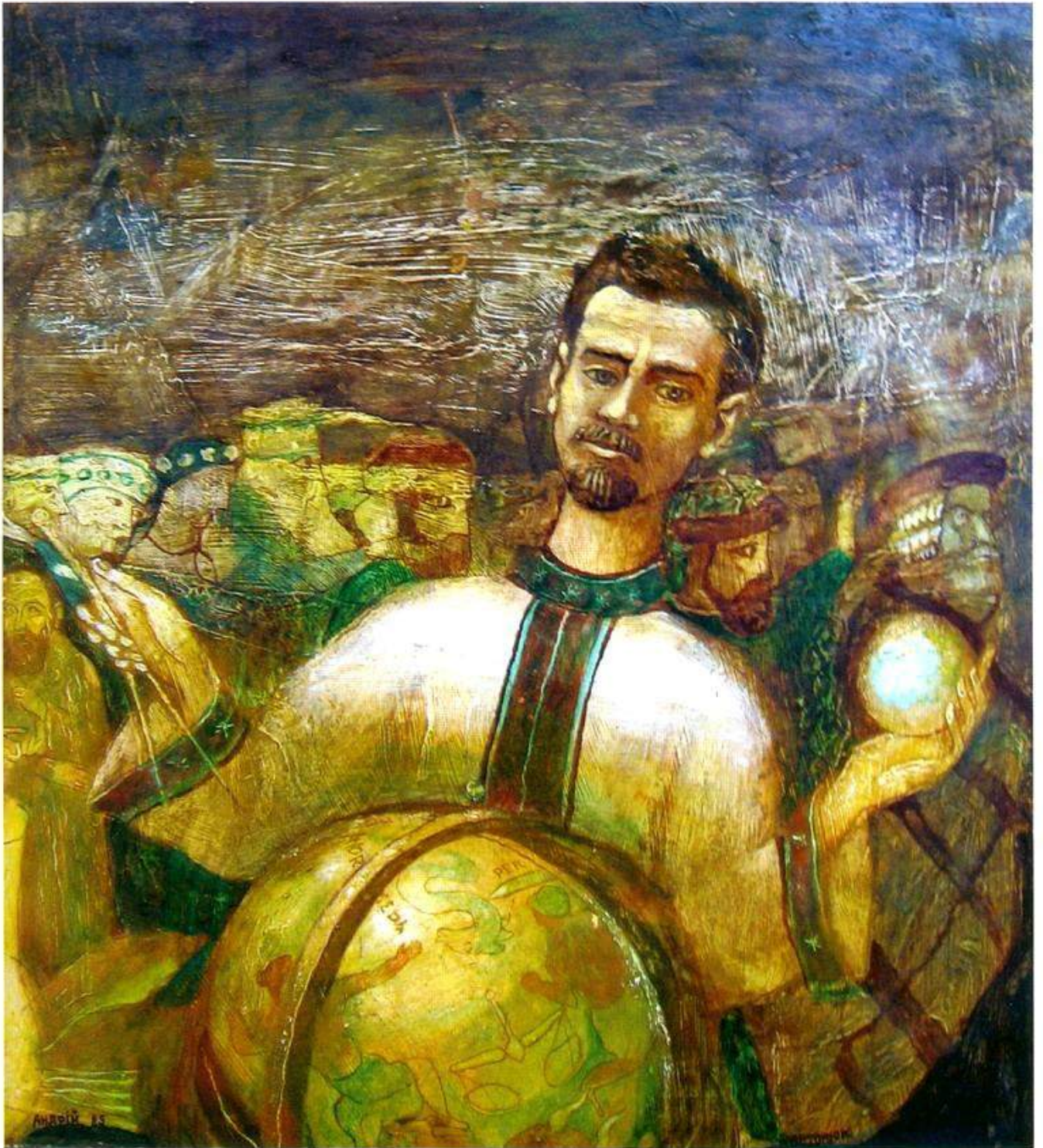
Весна

Біла Брама

Біля джерела

Юрій Кондратюк

Через віки

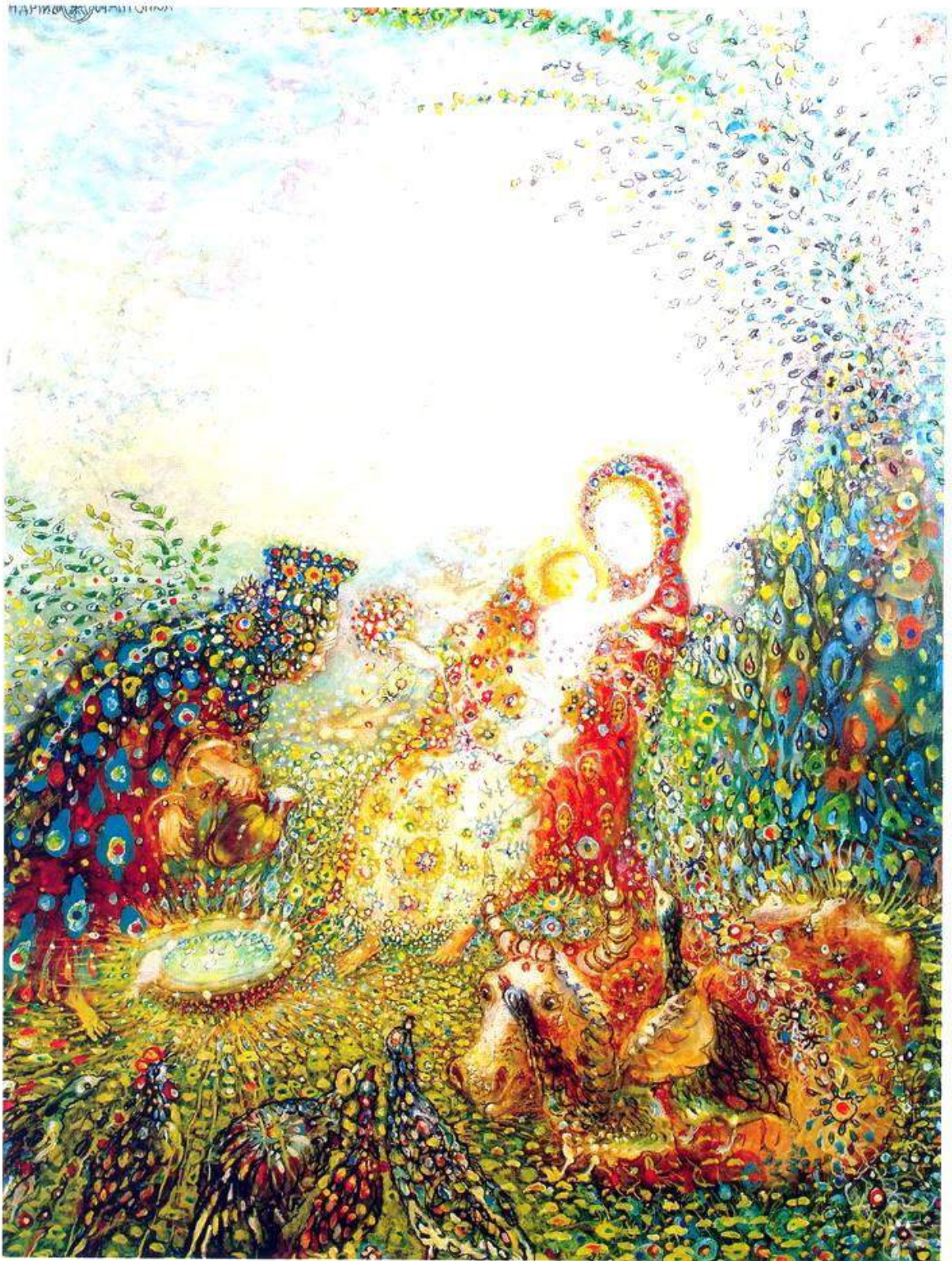
На Сьоні (триптих)

Вечірня молитва

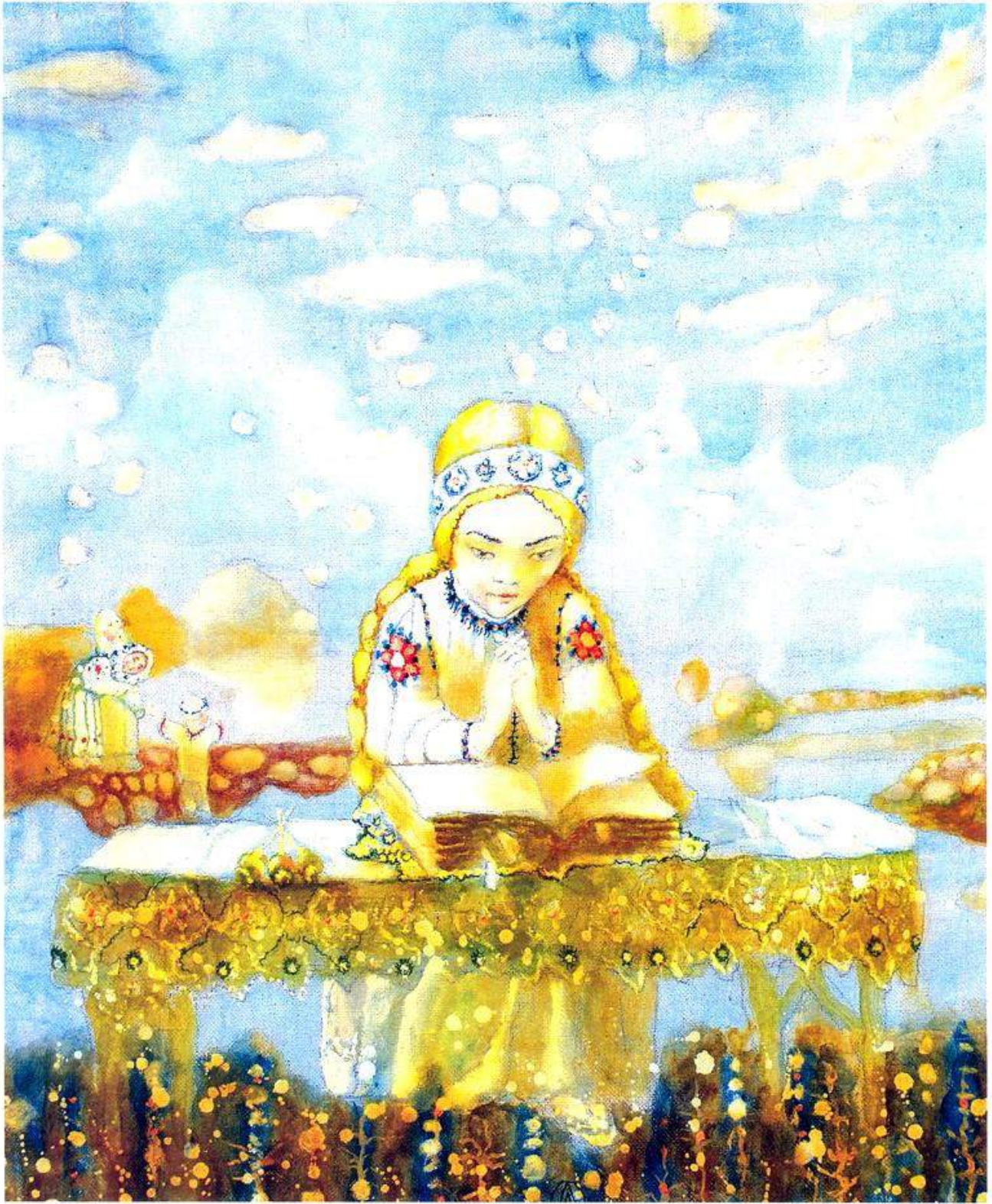
Селянський Влас

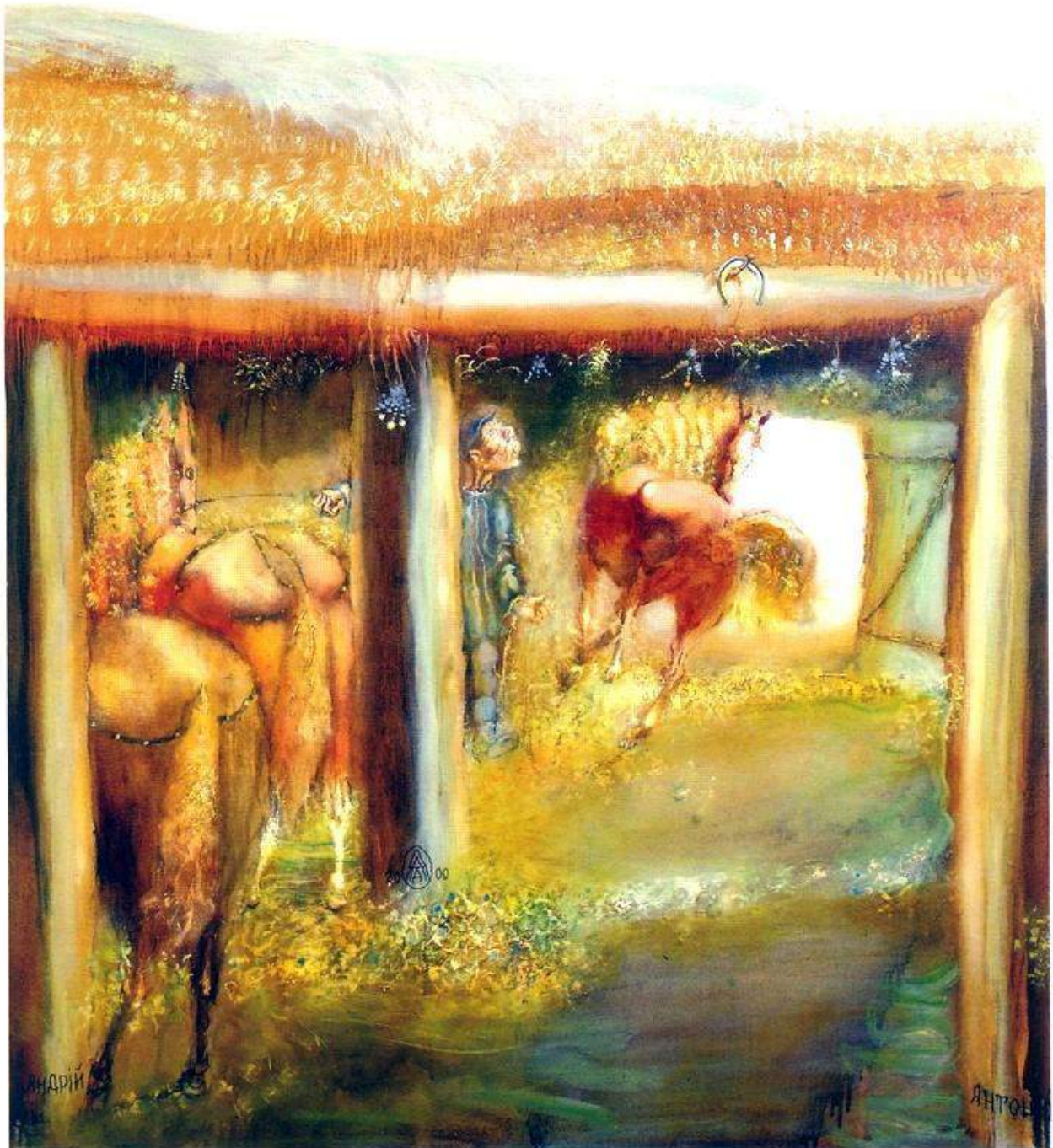
Різдво на Богополі

Цар Колос

Тиха молитва

Радість весни

Наближення Різдва

Король Лір

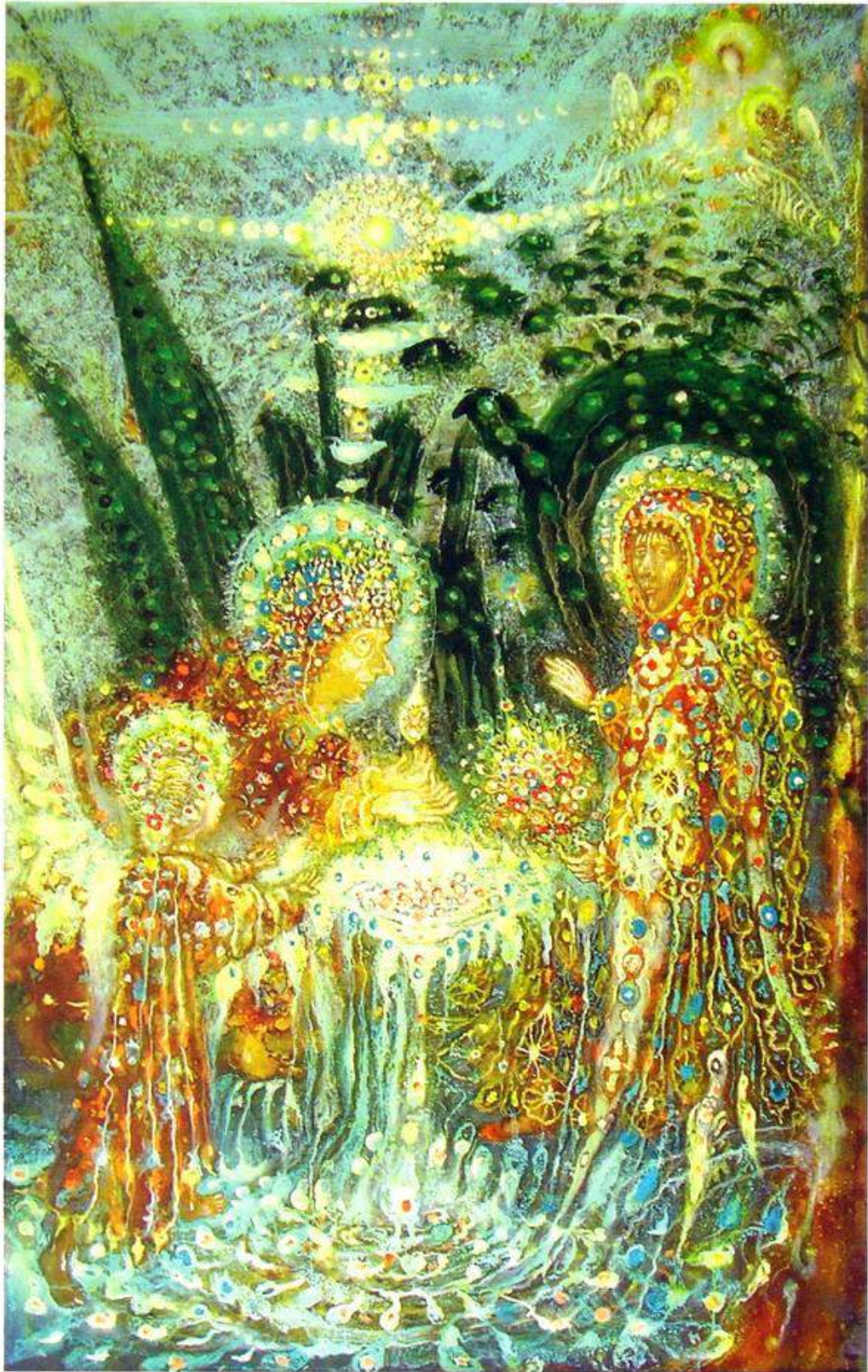
Селянська хата...

Воздвиження хреста (Олександр Мень)

Щедра осінь

Почута Молитва

Святковий день

Коляда

Блакитний очіпок

Трійця на морі

Ранок на Богополі
(Тиха молитва)

Великодень на Лимані

Зоряне молоко

Чорноморський Тартарен

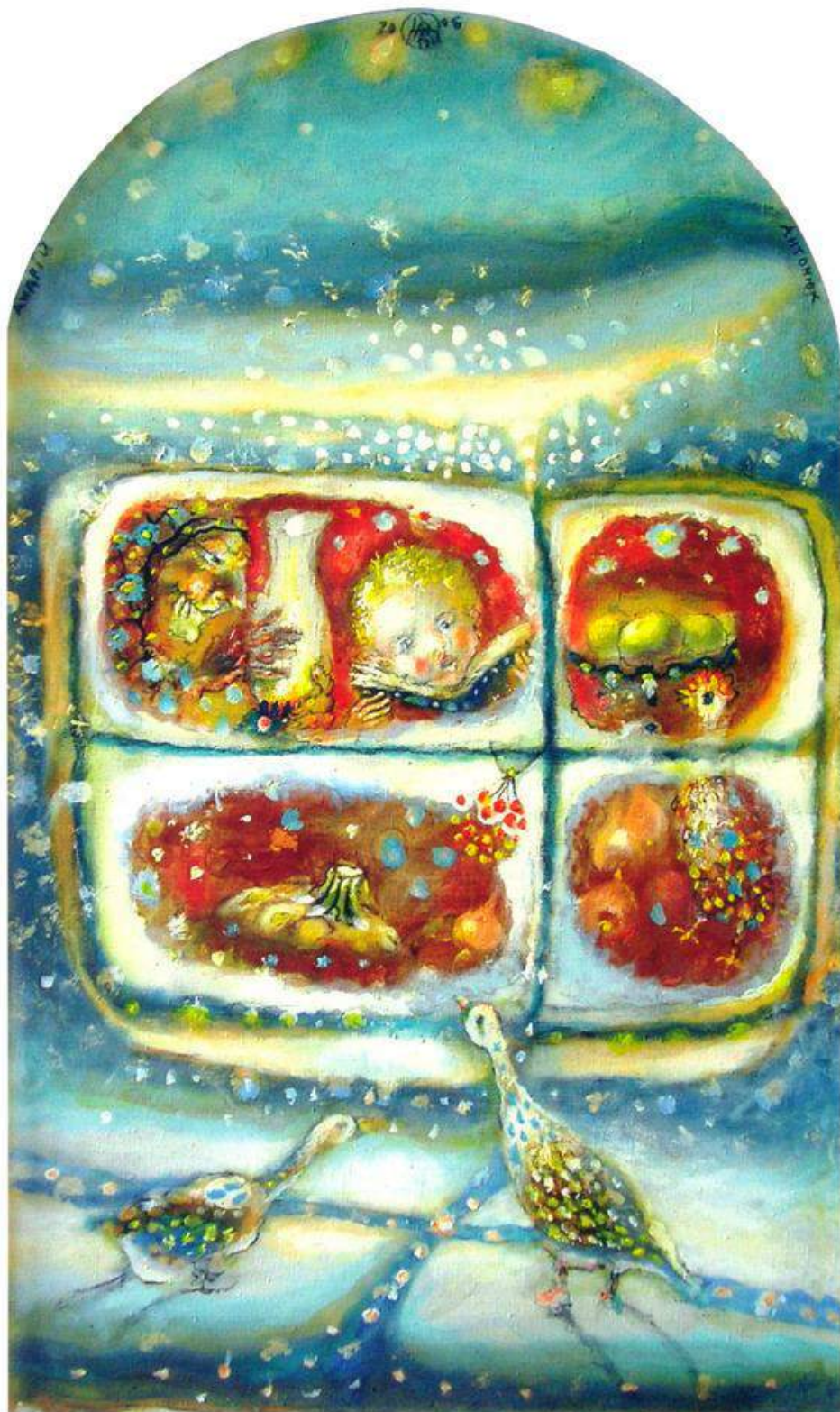
Бабусине світло

Ой, в полі, там плужок оре..

СВЯТО

Різдвяна читанка

Колядники

Ідіть до нас кутю їсти...

Дажбог

Богопільські дзвони

Три тополі

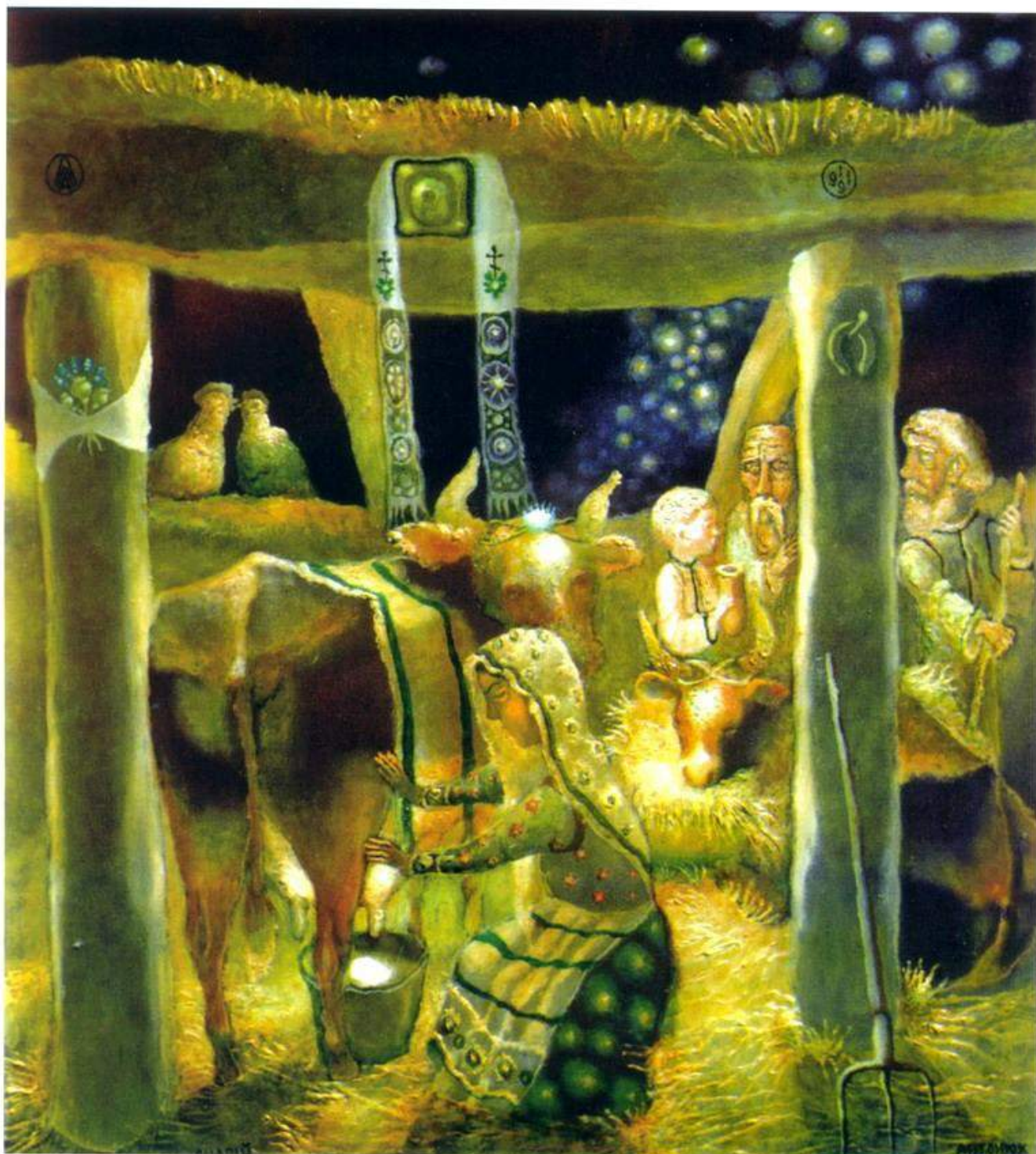
Благословенна земля

Біля журавля

Біля води-Дани

Бог у всьому

Великий плуг

У маминій хаті

Т.Г. Шевченко (в казематі)

Великдень

Гайдамаки

Вознесіння

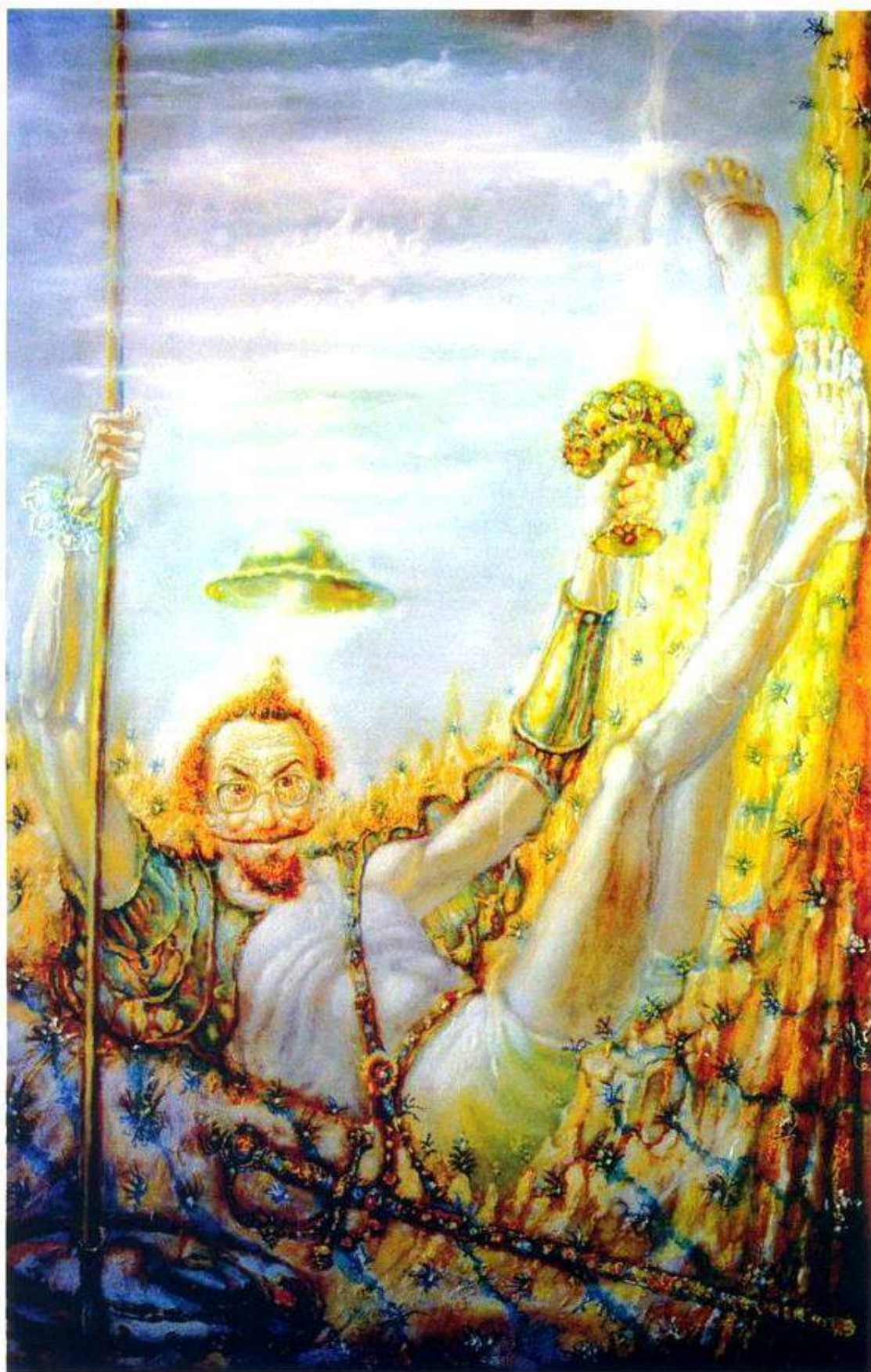
Весілля поета

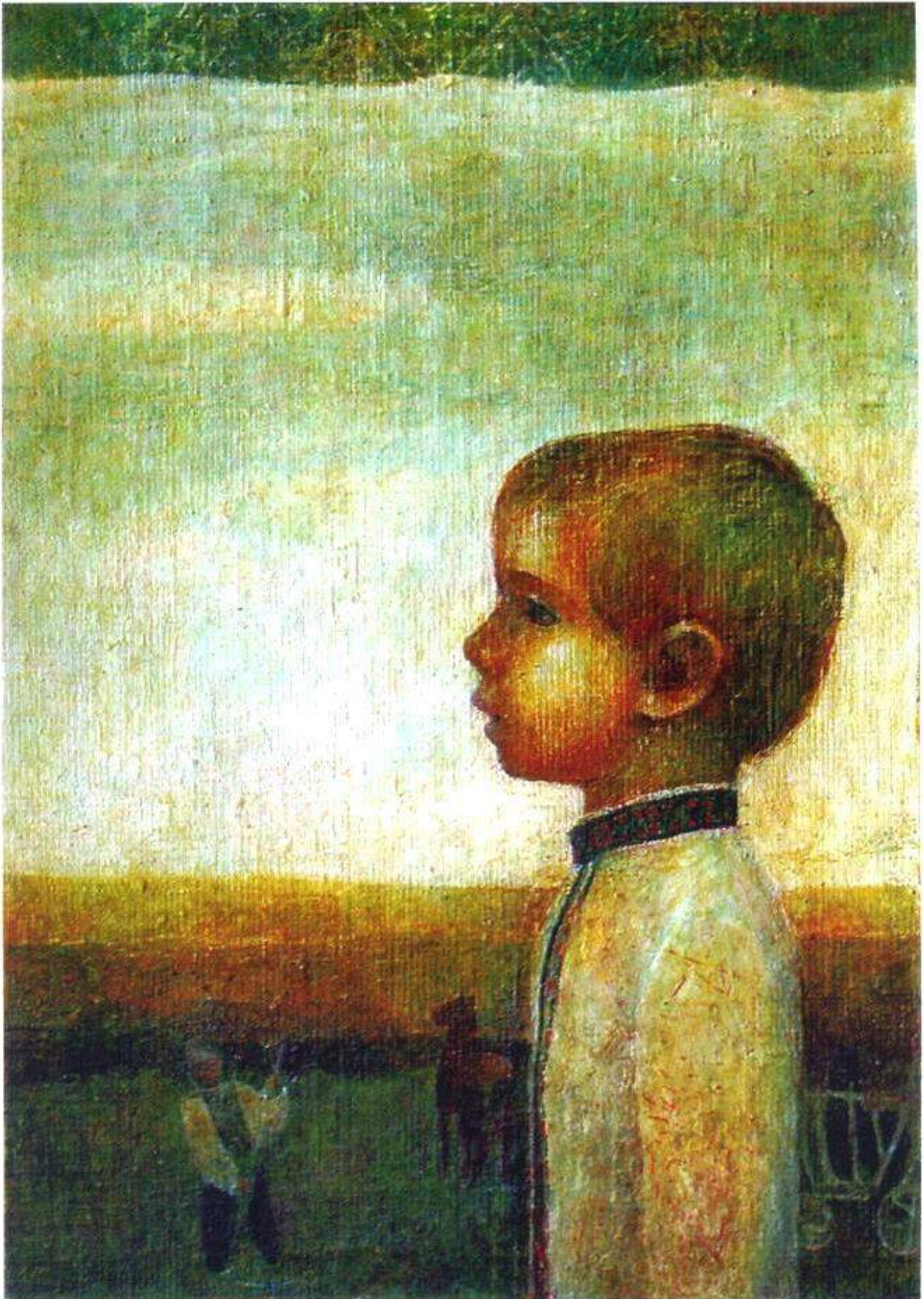
Гонило

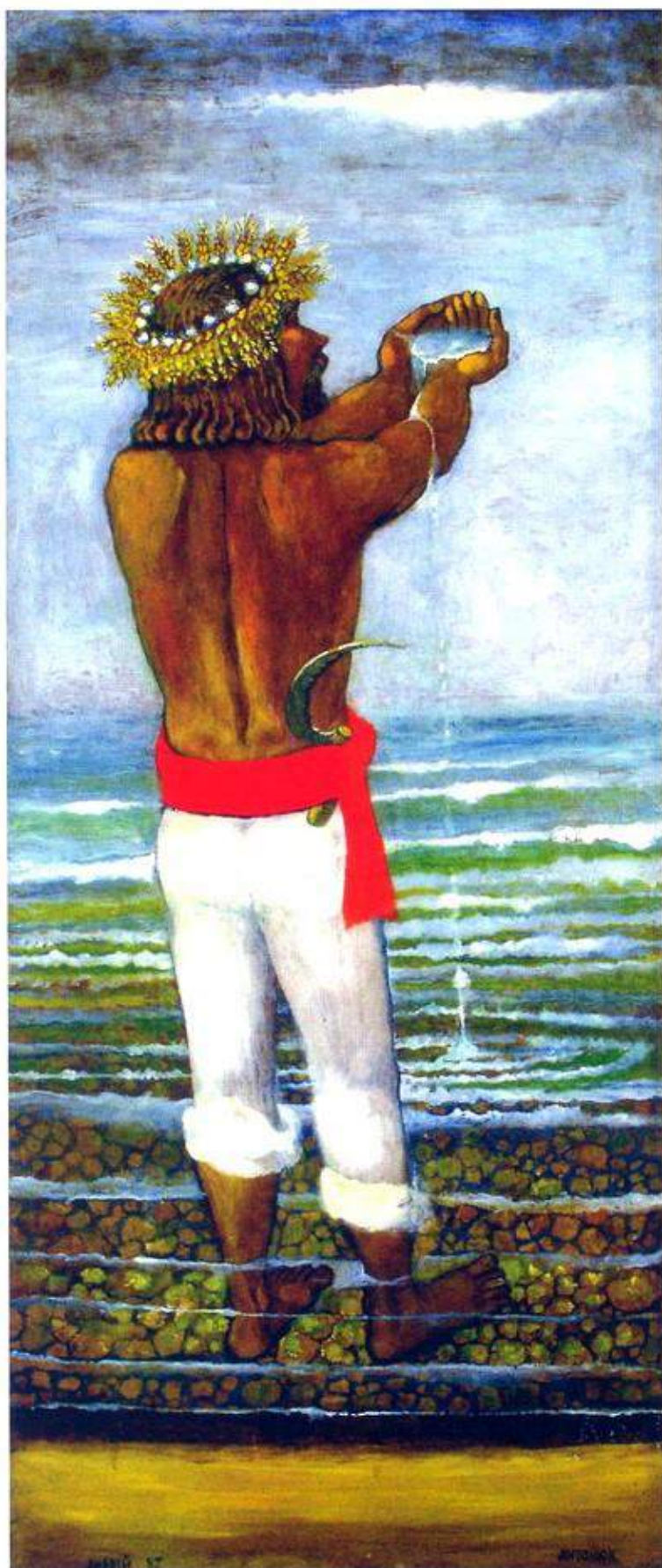
Моя бабуся

Дон Кіхот

Данилко

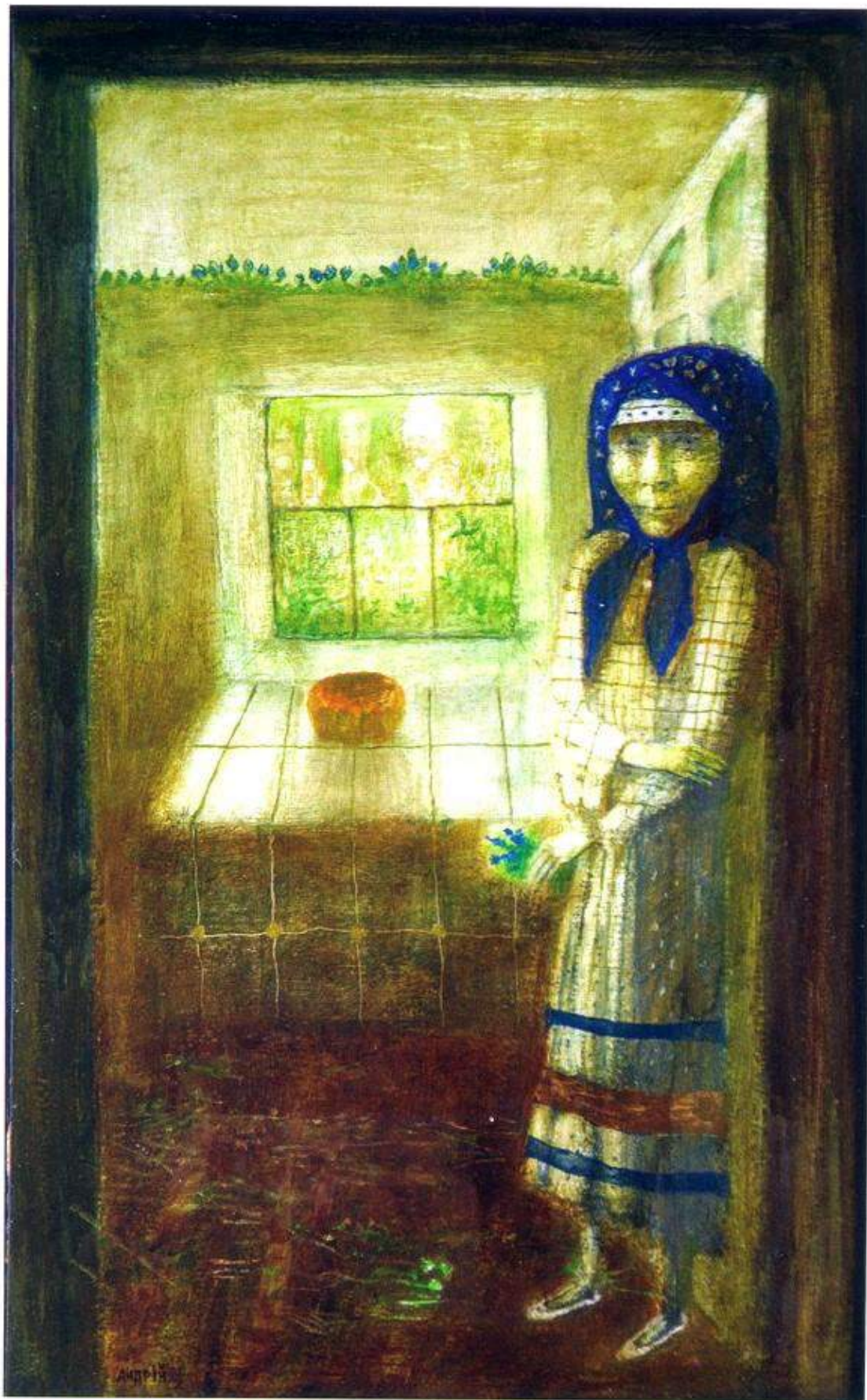
Жива вода

Зоряний хлопчик

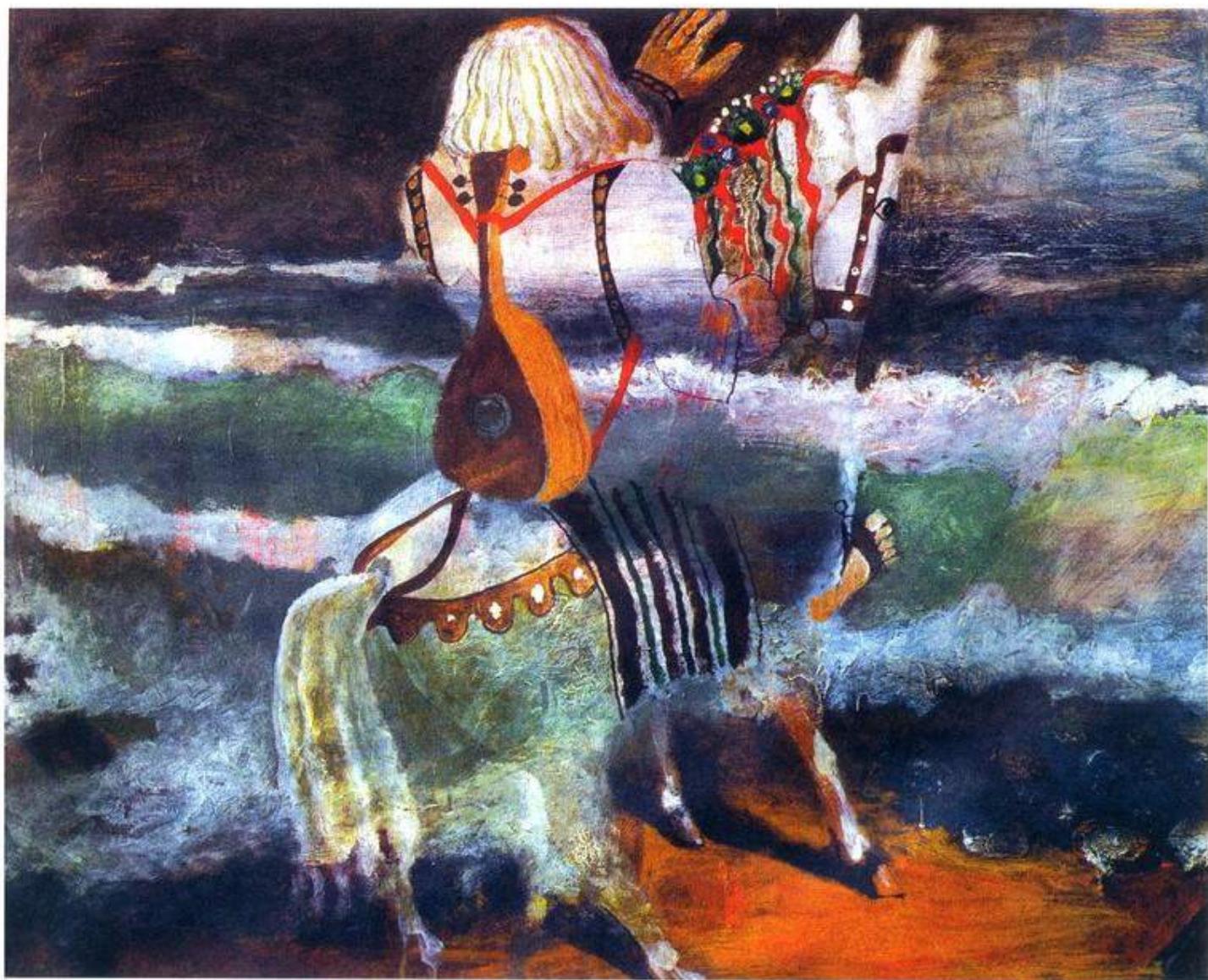
Дві долі

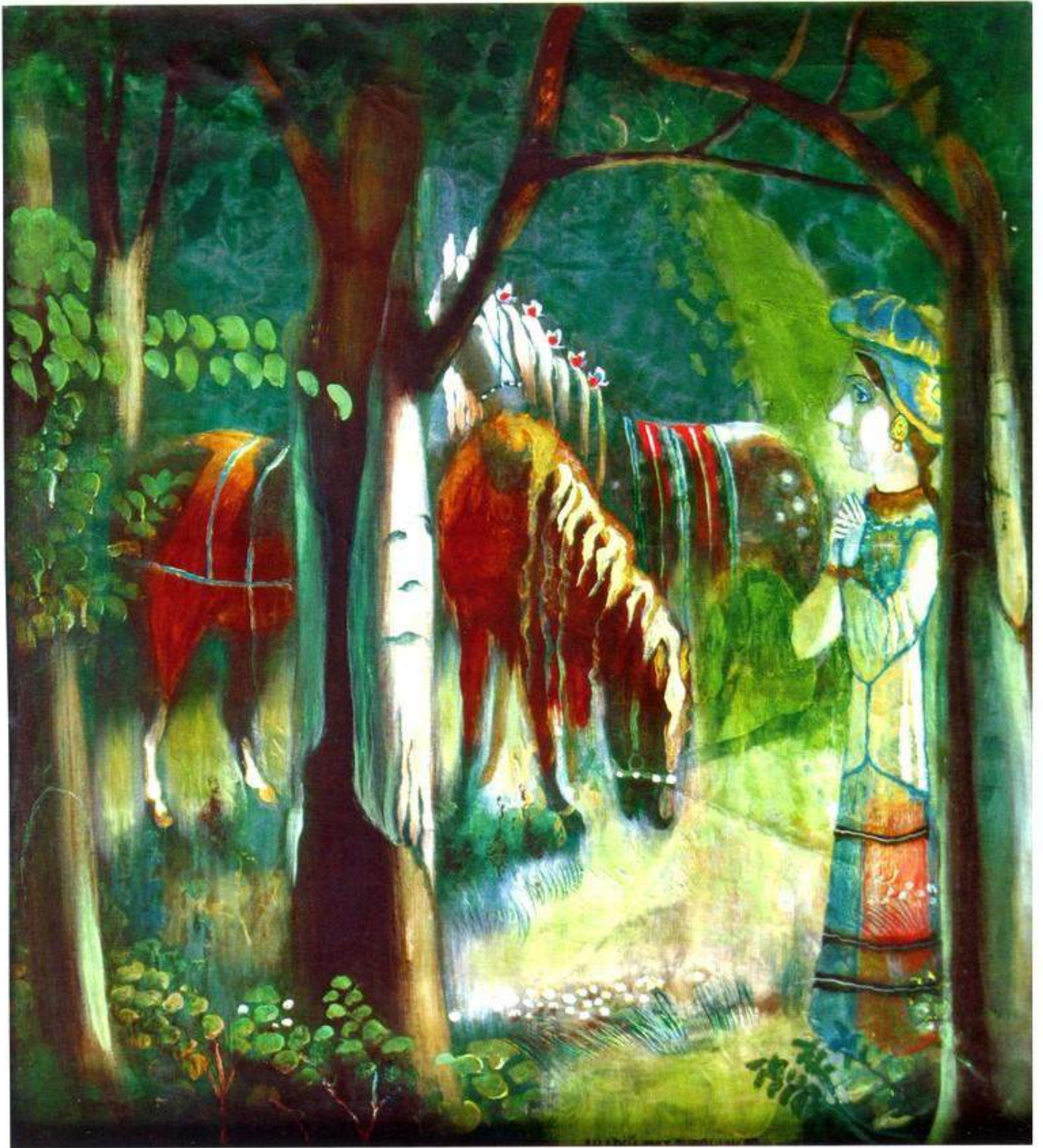
Чекання

Золота корона

Козацьке море

Зачарований ліс

Учителю, кто ми?

Квітковий Спас

Мамина весна

Мамині лампади

Моя Венеція

Журавлі

На Голгофу

Освячення на морі

Диоген

Прошу прощення

Підростай, наш сину!

Селянський Христос

Пливе човен...

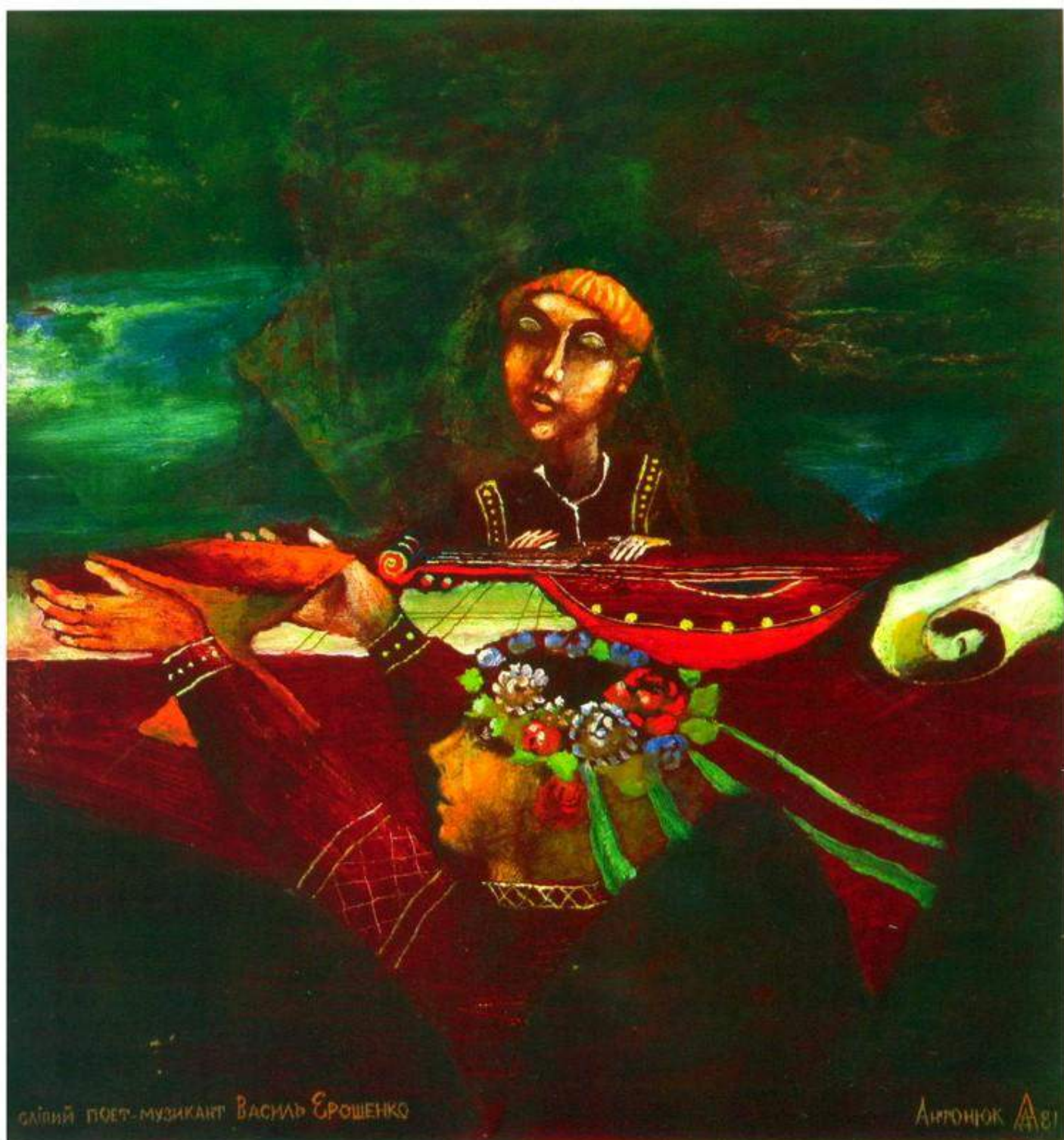
Покрова

Пієта

Україна-Русь непереможна

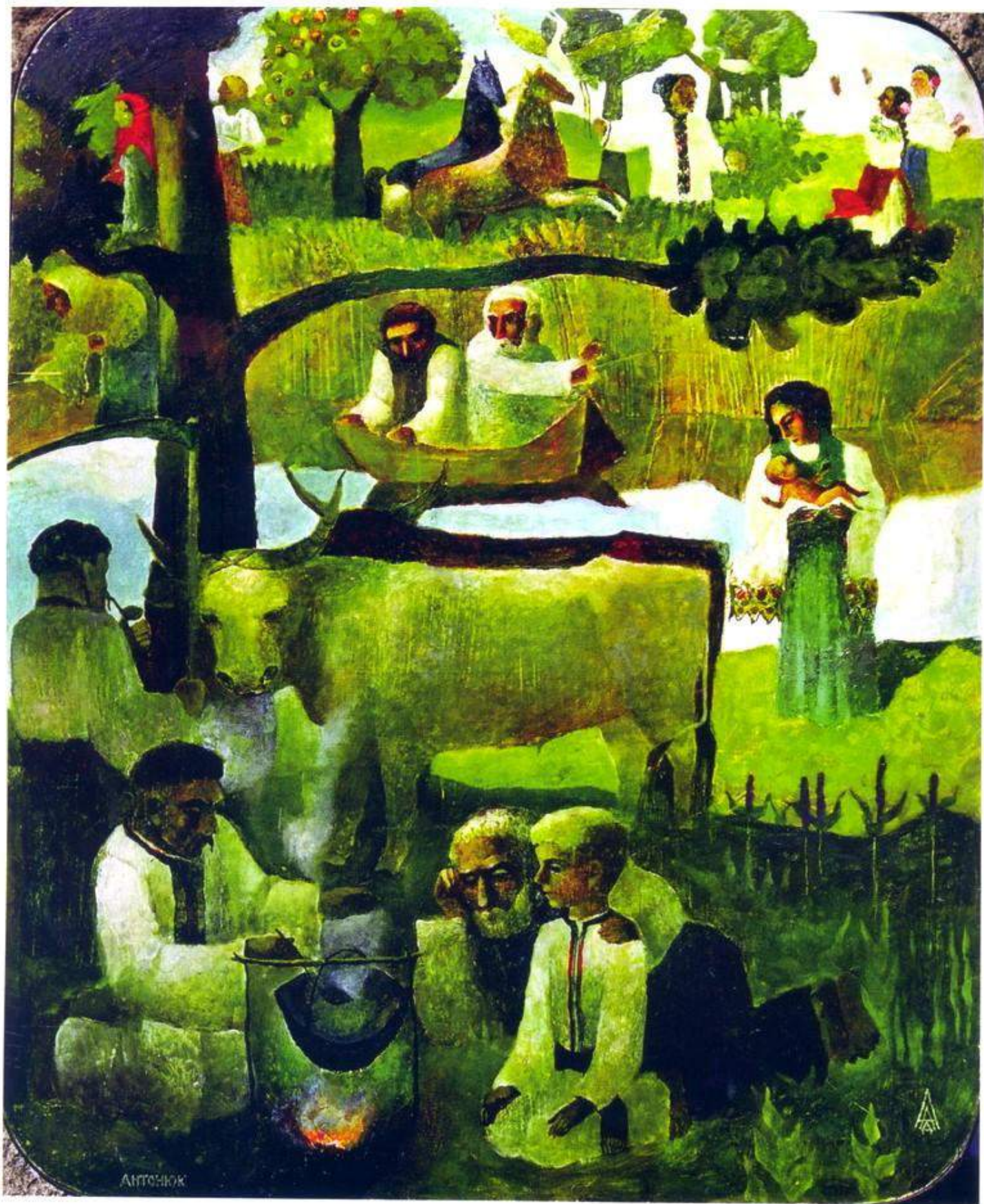
Сліпий музикант

Маковії

Франсуа Війон

Чумаки

Щедрий жебрак

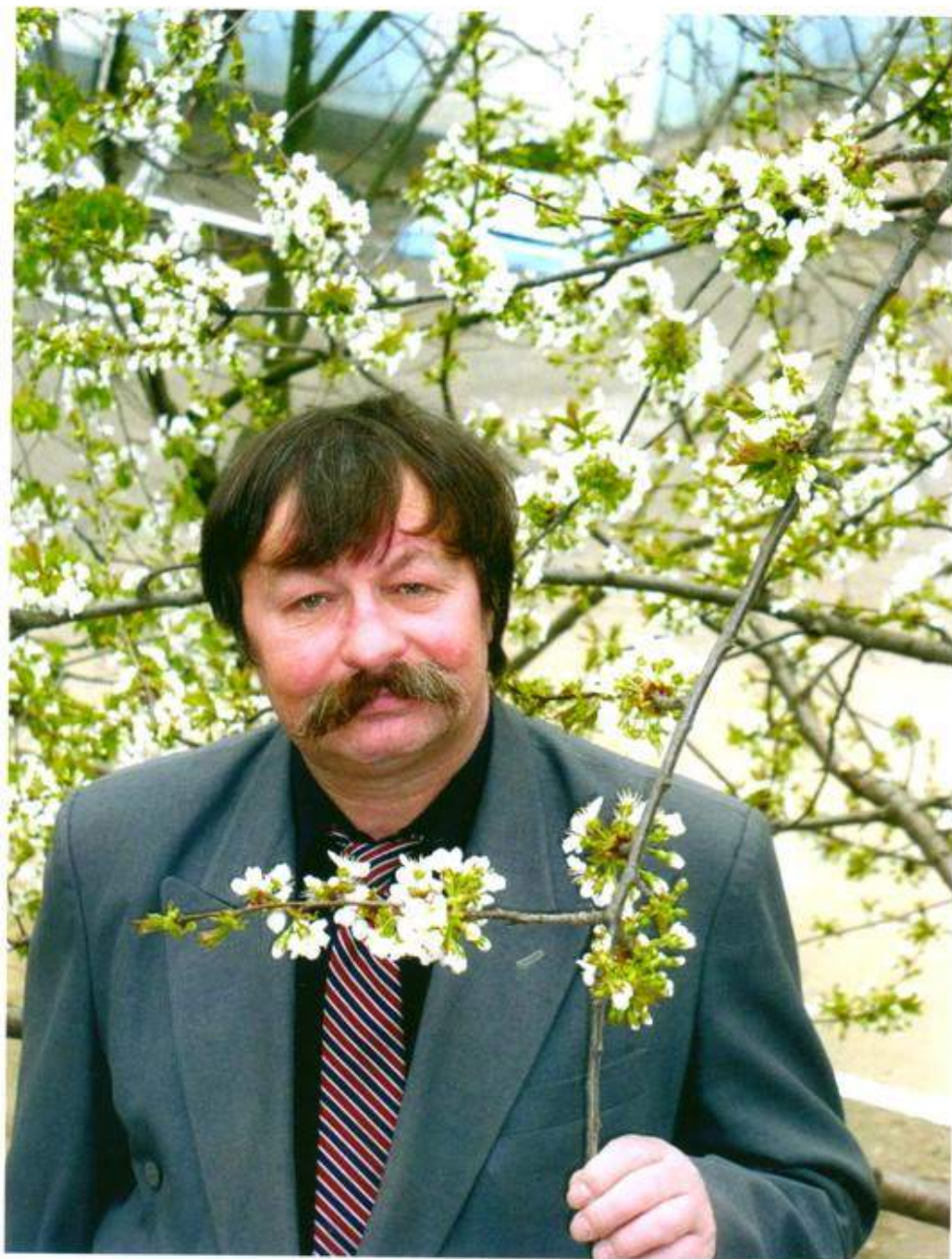

Чиста вода

Щасливе літо

Собор посередині Всесвіту

Дмитро Кремінь

ВЕЖА

Розпалив серед степу багаття,
У багаття підкинув курай...
Як ватагою кинутий тать я,
Та не тать я. За це і карай.

Я ішов до ранкового моря.
Та не море зорю вдалині:
Велетенську вежу стомов'я
І безмов'я вежі скляні.

Там, де стежі тернові злодійські,
Череп кінський регоче з трави.
І чертоги, і храми ольвійські
Наші предки взяли на хліви.

А в фіналі еллінської драми
«Бог з машини» одне повелів:
Із каміння возводити храми.
І взялись. І возводимо ...хлів.

Але люди, змордовані й ниці,
Перед богом не падають ниць.
І белькочуть продажні язиці
З вавилонів, з вертепів столиць.

І горить у всесвітнім безмежжі,
Мов папірус, торішня трава.
І від веж вавилонської вежі
Відбивається контур хліва.

ЧОРНИЙ ПТАХ ІЗ ЧОРНОЮ МІТКОЮ

Кіноваріація

Іванові Миколайчуку – вічному

Жінка пропонує на базарі:
— Візьміть лелеку.
Не продаю — віддаю.
Я стара, й хата моя згоріла...

Людина хоче знати те, що й Бог.
А я, людина, Господа оплакую...
Іване вічний, на межі епох
Ти — білий птах із чорною ознакою.
Летить лелека, лепет лип летить
Удалину, мов заповітна мрія...
А наша доля, чорна птаха, спить,
В гнізді лелечім висидівши змія.
Карайсь і мучся, світове село!
Лелека бідний не спізнав підміни.
І скринькою Пандори заревло
Та засичало небо України.
«Іду на ви», — казав великий князь.
«Іду на ти!» — волає брат до брата.
І ти, лелеча мамо, не знялась
На крила, до гнізда свого прип'ята.
І звіт безгукий — що там дзиґарі?
Безгукі ми, безгубі, чорний світку...
Змінили, мов стражденні Звонарі,
Свою судьбу, свою жалобну мітку.
Та як би там, потойбік, не було,
Життя одне, в гнізді душі і тіла,
Де біла птаха впала на крило,
Де ми ще ми, де хата не згоріла...

БОГОМАТІР МАРІЯ ОРАНТА

Софія Київська. XI ст.

Не вигадлива й хтива,
драбанта
мікробідна фантазійка, ні, —
Богоматір Марія Оранта
На святої Софії стіні.

Божа Мати, чи ти нас врятуєш,
Чи скараєш за рабство і кров?
Ти нові нам покрови готуєш,
Ми для тебе — терновий покров.
Проминули віки віковії.
Те ж із нами — і золото, й синь...

А рушає до храму Софії
Твій, розп'ятий за нас уже, син...

ЗАГУБЛЕНИЙ МАНУСКРИПТ

Київську бібліотеку спалиш,
Не Александрійську, — то й простять...
А чорний сніг, а біла галич —
Уже з Чорнобиля летять.
Київ, Київ, Київ — не Афіни.
Але й тут могол і сарацин.
І чорний попіл України,
І дим із Дантових терцин.
Сніг у Кончі. Бранець волі й чести
Плаче, в тузі похилив чоло...
Спалити рукопис. Довести,
Що нас на світі й не було.
У яку гірку халепу влип ти,
І про все історія змовчить.
А вже палають манускрипти
І сніг з Чорнобиля летить.
А Галя сіє чорнобривці
Посеред лютої зими,
І плачуть птахи-самовбивці,
Щоб ми zostалися. Людьми...

СОБОР ПОСЕРЕДИНИ ВСЕСВІТУ

Голови на храмі, — сповнені безуму, шалу і пристрасті,
Голови на храмі.
Безбожний Мамай, закуривши люльку, з кобзою всівся
На хмарі.
Ще до Полтави й Батурина червоні очі людських голів
Дивляться так незмигнуто з чорноти небесної глини.
Трагедійні голови. Хто б їх безголів'я гоїв,
Той зрозумів би велич, ницість і страх людини.
Неіснуючі руки й тіла сповнені безуму,
А трагічні обличчя — вогню небесного.
Небо голубе. А під неба врочистим склепом —
Сонму трав голубий напівангельський лепет.

І сон як примара. Й примарні ці маски-обличчя.
Кричати їм німо в космос понад чужими полками.
Святкує чужинець вікторію. Пропало наше величчя.
Цар вип'є мальвазію і закусить ніжинськими огірками.

Оживіть неживих! Нашліть ятагани, шаблі і мортири!
Не на Лобному місці, бо вже їм не боятися смерті.
Патріархи солодкогорлі обрали московські сортири,
А Русь-Україна — се тільки фрески соборні стерті.
...Про віщо ти граєш, Мамаю?
Про віщо співаєш, безбожний Мамаю?
Уламок собору, крихта свободи, зоряна високосність...
А я, наче голову власну, гіпсову маску з землі піднімаю:
Немає соборності духа, собор відлітає у космос.

.....
Зелені кущі. Співучі дерева. Зі стін промовляють улесливі Змії.
І на розп'ятті руки. Й мотузка лляна на шиї.

ЗОЛОТА БРАМА

У притвір храму — брама золота...
За молитовні дорогі вуста,
За першу зморшку біля вуст твоїх
Молюсь тобі — й не відмолю свій гріх.
Мадонна ти. Та пеклом — у мені.
Зовеш туди, де темний притвір храму...
І падають богове кам'яні...
Як увійду в цю предковічну браму?
Твій чистий лик і твій гріховний рот.
Але на тебе тугою небесною
З захмарних, із захмарених висот
Дощ не проллється манною небесною.
Лоліто, Ледо, Ледонько, Лебідко!
Улещена й відмолена стократ,
Кого тобі у час екстазу видко
Біля прощальних, біля царських врат?
І молитовний лик,
І молитовні лики.
І молитовний спів — без краю і кінця...
Як є ти, Боже праведний, великий,
Дай і мені тернового вінця.
І треба так — із вічністю проститись.
І треба так — у вічність перейти,
Аби хвостами почали хреститись
Біля вогню геєнного й чорти...

КУПАЛЬСЬКА НІЧ

Пропаща ця земля!
Але в купальську ніч
Любитиму тебе, моя прощальна Ладю.
І спалахне в очу мільйон воскових свіч.
І місяць в небесі — як золоте свічадо.
Пропаща ця любов!
Кривава каламуть
Впливає у ріку із голубих туманів.
Куди, куди тепер віночки попливуть,
І дівич-сни прийдуть з невольничих майданів?
Пропаща ця пора!
Та й інших не було
Від гридниць княжих — до
Гаремів і сералів...
Гірка твоя любов!
Круїзне ремесло
Марій і Маріанн із мильних серіалів.
Я розгорну тебе, мов спалений сувій,
І в серце ти проб'єшся попелом Клааса...
Мінняй же український прапор свій
На безпрапор'я папуаса.
Ти в цю купальську ніч згориш, як махаон,
Чорнобильськими вкриєшся дощами,
Де соловейки п'ють вишневий самогон
Й закусують травневими хрущами.
Пропаща ця любов — такою не була.
Пропаща ця любов на Йвана на Купала,
Коли ми знову йдемо під чорну тіль орла,
Де Січ уже горить, де грамота пропала...

* * *

Минуле не клени.
Немудро це і вбого.
Ми в Храмі-на-Крові молились — я і ти.
Минуле, вічний мрець, хапатиме живого
Через літа й віки, і спалені мости.
Усе це так і є. І нащо нам деталі?
Пройшов імперський вік, тепер не ті меню...
Та кораблі пливли, і літаки літали,
І ждала ти мене із попелу й вогню.
Я чисту воду пив у зорянім колодязі,
І зоряна мені співала течія.
І як забуду я, що в місячному одязі
Мені сказала ти уперше:
Я — твоя...

СУЗІР'Я КОНЯ

Зачарований кінь
Ступив у студені трави,
Поставивши все на кін, -
Од підків до буйної гриви.
Не знати йому, овва,
Чом птаха над ним співала,
Про віщо йому трава
В залізних підковах шептала.
Любовне йому дання
При яворі, при берестечку...
І той, хто сідлав коня,
Зняв і сідло, й вуздечку.
Зняв золоте сідло
І вудила залізні.
Подаленіло село
І луги сінокісні.
До високих зірок
Кінь злетіти хотів.
Тільки цок,
Тільки цок,
Тільки цокіт підків.
Серед ночі та дня,
Як свобода невбита,
У Сузір'ї Коня
Задзвеніли копита.
Огорнув його теплий дим.
Посхилялися зорі над ним яснолиці
Тільки плакало літо за ним
Іржанням сумним кобилиці.

* * *

Темні знаки на таємнім прюзі,
Темні надвечірні береги.
І буває так: уже не друзі,
Вже не друзі, ще не вороги.

Помандруй, де наші зорі спалені,
Перейди...
Зірки без вороття
Перейшли у корисні копалини
У копальні смерти і життя.
А чи так це бачилось уранці?
Ми були красиві, як боги.
А під вечір... Навіть не коханці,
Вже не друзі, ще не вороги...

ОЛЬВІЙСЬКА ПРОСОДІЯ

Переболіло. Перетліло літом,
Де наших літ берегові огні...
Як буду я прощатися зі світом,
Що наостанку скажеш ти мені?
Можливо, друзі. А можливо, вразі.
Але шумить, шумить Евксінтський Понт.
Надія спить. У чорнім саркофазі.
Тут Ольвія. Еллада. Гелеспонт.
Літаній легка лань од сліз намокла.
Громів грімкий огор із висоти...
Якийсь Ахілл якогось там Патрокла
Іше безжально відомстить. А ти?
Літа летять. Літам немає впину.
Нема закону їм — такий закон...
Безжальних літ безпашпортну дитину
На борт човна «Аїд» бере Харон.
Бери, Хароне. І вертай, Хароне,
Здмухнувши прах камінної сльози.
На другий берег, що в проваллі тоне,
Перевези мене, перевези.
Перевези!
Зірки пригаслі бліді —
Понад проваллям вигаслих болінь.
А що в Аїді? Як там, ув Аїді?
Там тінь тіней, і ще там буде тінь.
Де тінь тіней — сон снів мені насниться.
І та, що долюбити не дала:
Жорстоких літ безжальна колісниця.
І в серці — не камінному! — стріла...

КОЧУБЕЇВНА

У Кочубеївни, у Мотрі,
Іще не втрачені роки.
Щоніч од сліз гарячих мокрі
Її шовкові подушки.
Мов піраміди — древні склепи,
Скелет гарцює на коні.
І місяць, мовби лик Мазепи,
Застиг незрушно у вікні.
Поганська ніч з її неславою.
Дідівська піч, малим-мала...
Чужинські коні під Полтавою
Гризуть залізні вудила.
Чи зрана звіється омана,
Яка терзала дотепер?
Сміється мертвий кінь гетьмана
Десь на околиці Бендер.
А може, знову, може, вкотре
Гряде Невольничий Майдан?
І над тобою, бідна Мотре,
Сміється місяць-молодан.
Любов. Інтриги. Контрибуції.
Нові гетьмани на коні...
Вони ще впишуть конституції
У тої Мотрі на спині!

* * *

У старовинному сувої
Це буде вписано...
Але
Із віт акації сухої
Вже ллється листячко мале.
Все той же світ, який обдурить...
А доля генія гірка —
Не в позолоті палітурок,
А в захаявності рядка.

* * *

Україна — в Азії Європа.
А в Європі Азія — ми всі...

Віфлеємська зірка Бейла-Хоппа,
Що ти загубила в небесі?
І від чого плавиться комета? —
Не життя між половецьких юрт...
Українець — сам собі планета.
Малорос — він сам собі манкурт.
За космічним дощиком незримим
Не тепер до неба доростеш.
Вічно третя, а не третім Римом,
І не перша, і не друга все ж...
І в садках вишневих телескопи
Ждуть і ждуть беззоряних систем.
Нам чужі і Азії, й Європи,
І якесь містечко — Віфлеєм...

САГА ТОРІШНЬОГО СНІГУ

Сніг різдвяний — білий, заозерний.
Спогадом тепер мене не бий.
Срібний сніг у Стебнику.
Сріберний.
Але сміх у жінки — золотий.
Як вона горіла! Як сміялась!
Відступала мука, як жива.
Як нам непорочне обіймалось
У вертепній драмі торжества.
Сміху срібний стеб у срібнім Стебнику.
Віфлеємська зірка, чи зізда, —
Не шукай ні в біблійі, ні в требнику,
Це вже не розкаже й коляда.
Зірка богородична пригасла.
Срібний сніг і срібна ця зима.
Сніг різдва — не віфлеємські ясла,
Молока ослиць у нім нема.
Так зі мною доля ця лукавила,
Душу мою змучила і кров.
Ти мій храм, собор Петра і Павла.
Загашу свічу. І це — любов.
На вітрах поезія захрипла.
Та завжди поезія жива...
Ти подай, подай нам, Боже, срібла, —
Срібла снігу, щастя і різдва...

АМФОРА ЦАРЯ СКИЛА

Амфора лежить, уцент розбита,
У гіркім ольвійськім полині...
Гупають і б'ють кінські копита
Й тихо завмирають вдалині.
Гіпаніс-ріка тече у прірву.
Скапує сльоза моя в імлу...
Господи, а я ніяк не вирву
Із грудей отруєну стрілу.
Український, скіфський, рідний краю,
Як мені болить буття твоє!
Я пливу з Еллади.
Я не знаю
Те, що рідний брат мене уб'є.
Хто я? Що я? Кров —
Як піт солоний...
Ми ж були красиві парубки.
Гнали ми своїх скажених коней
До своєї Кінної Ріки.
Вчора, ізвечора ще з Еллади
Плив я під вітрилами домів.
Мила, я не ждав твоєї зради
Під покровом голубих димів.
Я в Атенах надивився любок,
Але ти в душі моїй одна...
Я везу для тебе грецький кубок
Для страшного скіфського вина.
Я пливу, пливу, не знаю зради,
Вітер лопотить у мій хитон.
Я везу для тебе із Еллади
Золотом оздоблений ритон.
Був я цар. А мусив так пропасти,
Та любив не тільки свій лиман...
А тебе уб'ють, аби покласти
До царя убитого в курган...

ЗОЛОТИЙ ГОМІН

Я чомусь клену себе щоднини
За життя, мов непростенний гріх.
І за те, що став рядок Тичини
Поетичним святом для усіх.
А було...
Під бронзовим Шевченком,
Під його нахмуреним чолом
Ми дали свободу лелеченькам —
Жити над чорнобильським селом.
Невзабарі, мила, невзабарі...
Буде річка, човен і весло,
Як же нас, таких коханих, в парі
Знову до Харона занесло?
Милою, коханою рукою
Помахай мені, моє дитя...
Все стає тепер мені рікою.
Все стає рікою забуття.
І кого позову тепер на свято?
І кого позвати, і коли?
Нам було дароване багато...
Продали. Проїли. Пропили.
Україно-Лето, древню річку
Знов мені виносить древній міт.
І згадаю. І поставлю свічку
Пам'яті печальних наших літ.
Все моє життя тепер — як спомин.
І не повернеш, хоч вовком вий.
Все життя минуло... тільки гомін...
Тільки гомін... тільки золотий...

САГА

Запорозькі хрести кам'яні
Прохромили непам'ять мені,
Та багато сказати не встигли.
І не знають ні люди, ні бог,
Що ховає розпечений мох:
Та невже там ні коми, ні титли?

Покидаючи рідний свій край,
Нащо їде козак за Дунай?
Що шукає козак за Дунаєм?

Тільки посвист стріли — і навznak
Упаде серед степу козак,
Мертво звисне рука із нагаєм.
Задалеко та лицарська Січ.
Задалеко з коханою ніч.
Задалеко Європа, козаче...
Серед степу — убитий козак.
Поскакала орда на Буджак,
Так і скаче донині, і скаче.
Над хрестами — не співи пташок:
Євразійський суворий божок
Прозирає з сибірського снігу...
Ми були на щиті й під щитом,
А тепер лежимо під хрестом:
Хто розтопить непам'яті кригу?

* * *

Гадяцький полковник, а чи з Умані
Сотник — то історія сама...
Літописи наші непридумані,
Але інших — Господи! — нема.

І не в нас П'ємонти і Вермонти.
Захлеснула нас кривава твань
Од часів Залізняка і Гонти,
Од часів лихих четвертувань.

Меншиков. Батурин. Чорні жерла
Тих гармат, що п'яні без вина...
І співати мало: «Ще не вмерла...»
І радіти мало, що не вмерла.

Треба жити, щоб жила — вона...

ПОВЕРНЕННЯ БУЙ-ТУРА

Тепер не ті часи,
Тепер — не та ріка.
І ліс не так шумить. І — світова зажура.
Та з заповідних пуц — мелодія гірка.
Ієрихонський плач.
Повернення буй-тура!
Розсунувши ряди розлючених собак,
Здомашнених вовків, що з крові подуріли,
Це він іде, буй-тур!
Не геральдичний знак,
Знак волі дикої іде на самостріли.
Ламай же і троци трухляві пні досад.
Рушай на це страшне, криваве бойовище.
Цей сатанинський ліс — не світанковий сад,
Тут куля солов'єм і тьохкає, і свище.
Є у свободи вибір — і на смерть іти,
Коли така ця доля занапащена,
Коли встають з могил і кам'яні хрести
Супроти смороду хліва й хлібів здомашнення.
Повернення буй-тура!
Геральдичний знак,
І віщий знак невмерлої свободи.
Нам воскресати — так,
Нам повертатись — так,
Де ще зірки горять і плачуть тихі води.
І троекратно впасти у росі,
Кривавий слід лишивши за собою...

Ви чуєте?— і нас позвав на небесі
Буй-тур ієрихонською трубою!

* * *

Голоси убієнних поетів —
Найгучніші в віках голоси...
З українців і вимерлих гетів, —
Хто єси?

Поніміло, зніміло, неначе трава, —
І пісні, і слова про Петра та Мазепу...

А стоїть сива мати, стоїть удова
Серед цього, як світ, — українського степу.
Наша доля — гаряча, та історія — кляча,
Наша мова теляча, наша шия воляча... прости...
Це така твоя доля, така твоя вдача —
Запорозькі камінні хрести.
Лаврські бані. Печерські колони. Молитва і крик.
Степовий материк, де Савур де могила.
Це історія, вкрадена, мов патерик.
Це свячені ножі Коліївщини й вила.
Твоє рубище ветхе з чужої хули.
Обпалили тебе вже чорнобильські роси...
Ми ж і досі — в космічній безодні — хахли,
Малороси...
Вже такий малорос недорослий Дніпро.
Так нас мало минуле тривожить.
І з дитячих лобів прозирає тавро,
І непам'ять гірка нашу душу батожить.
Соловій, покидаючи кліть золоту,
І Петра прокляне, й оспіває Мазепу.
Та не скоро він здвигне могильну плиту
Із очей і рамен українського степу.
Та плита, та хранителька черт і рез,
Пролежала століття, страшна й немізерна.
Та зростає камінний, замшілий вже хрест,
З борозенок і ям, де кидали ми зерна...

* * *

Моцарт — геній.
Та у спільній ямі
І тепер без черепа лежить.
Божий лик його в багетній рамі
Вічного прозектора смішить,
Лічать зуби в черепі без мозку.
Справді, де та флейта чарівна?

Моцарт — геній. І душа не з воску.
Не прийде в прозекторську вона.
В савані не сяде при роялі,
Щоб зіграти реквієм чи кант...

Українські генії вмирали,
Та ховали їх і їх талант.
Українські генії творили
На виду імперії тайком.
Українських геніїв морили
Голодом і табірним пайком.
Божу душу, легку, мов пір'їнку,
Не вправляли в грізний антураж.
Раз уже талант, — ану під стінку
Або в Колиму навічно ляж!
Як же вам тепер на Україні,
Генії з божественним чолом?
Знову при хазяйському коліні?
Знов перо, поєднане з кайлом?
Тим — новітні шуються мундири,
Хто в душі лакей і фарисей.
Але тінь кривавої сокири
Не здадуть ніколи у музей.

* * *

Живуть мислителі й оратори,
Звідколи світ — сто тисяч літ.
А треба сіяти й орати,
А ще й збирати чесний хліб.
А там, де зерна, є й полова.
Та на поверхню вирина
Не пил словес, а мука слова
В мить перед сходженням зерна.

* * *

Та криниця не висохла ще.
Вона поїть заржавілі відра.
І до неї злітають три вітра,
на цямринні zostавивши щем.
І зітхає тривожна вода,
ця пречиста вода — як святиня.
Та до неї не йде господиня,
до криниці повзе лобода.
Лобода від покинутих хат,
лобода від причілка й городу.
І ніхто не приходить по воду.
І заржавілі відра стоять.
Заціпивши солоні вуста,
в синій обрій вдивляються відра.
...Ця історія дуже нехитра,
до криниці ще дійдуть міста.
Ідилічне, сільське рококо,
мій далекий покинутий світку!
Об пластмасову пірамідку
глухо хлюпає молоко.

ПТАХИ

Птахи із неба падали й кричали.
І з ними небо падало наниз,
Як небо їх пташиної печалі
Над самотністю порожніх гнізд.
Птахи набрались у польоті моці...
І крик їх — наче поклик далини.
Та, летячи і падаючи мовчки,
Вже мовби небом зістають вони.
А понад нами — їхній крик вознісся.
І вже щоразу ближчає луна:
То кличуть нас ячанням вітру гнізда,
Немов неопалима купина.

ЗОРЯ ЗМІЄЛОВА

Спинись мені. Помовч. Ні слова.
Я й так стомився від обмов.
Це ліпше — зірка змієлова.
Це як посада: мрієлов.
Тепер — живу. Потому — зникну.
Не в цьому сенс, не в цьому суть.
...Ти розгорни Червону Книгу, —
Колись і нас туди внесуть.
Раби доби, лоби дубові
Сичать довкола в множині.
Ти тямиш — Дерево Любові,
Там, при мигіївським млині?
А ми?
В якій ми, брате, ніші?
Чи нам воістину каюк?
Уже дерева розумніші,
А що й казати про зміюк.
Минає все — любов і зваба,
І тіло, й голос, і ім'я.
І скам'яніла скіфська баба,
Й тобою зловлена змія.
Мене огорне безнадія...
Та в чорнім мороці, здаля,
До мене горнеться Мигія, —
Моя земля, моя земля...
Минає все у поединку
Життя, і миру, і війни...
Мою ти долю, як сторінку,
Перегорни, перегорни.
Вона — стожальна, чи стожильна?
Де світ? Де вік? Де ми? Де я?
...В траві
Згубилася стежина
І в'ється, в'ється, мов змія...

ПОВІСТЬ НАШИХ ЛІТ

Я народився ще в імперії,
Хоч і не знав, що це — вона,
Де правлять сталіні і берії,
Де гітлер, голод і війна.
Я знав — про флот у Севастополі,
Про мавзолей, вождя в Кремлі...

Чому ж ми плачемо на попелі
Свої рідної землі?
Так раб жалкує за хазяїном,
А за поміщиком кріпак?
І побивається за Каїном
Убитий Авель, чи не так?
Усе збувається, збувається,
Усе збувається, як міт.
І тільки серце розбивається
О пам'ять, наче о граніт.

Я все життя живу в імперії,
Де малоруські хутори.
Де при радянській владі мерії,
А в них червоні прапори.
Де білі дні зістали чорними.
Де глад і мор, як у війну...
Та, з барабанами і горнами,
Тебе, епохо, не клену.
Бо все збувається, збувається,
Усе збувається, як міт.
Останній цвяшок забивається
О гріб печальних наших літ.
Бо легше, мабуть, утопитися,
Ніж обманути власну плоть.
Тому що двічі народитися
Не міг (ви знаєте?) й Господь.
І я не знаю, як там завтра ми,
І як позбудемось журби.
Тому що всі ми — люди з таврами
Позавчорашньої доби.
Народні слуги, що не злічені,
Кричать з парламентів і рад.
Вони гадають, ми лиш мічені,

А їм і чорт уже не брат.
Вони спогорда попадають ще
На бидло мічене згори.
Та в їхніх чолах — потрясаючі
Ті ж інвентарні номери.
Я народився в тій імперії,
Де й ти, любов моя, жила.
Де української Етерії
Нас поглинали ніч і мла.
Де кагановичі, як мамути,
Де поганяє раб раба,
Де в нас пропали не лиш грамоти,
А й наша воля і судьба.

Сад Гетсиманський. Коло хати
Хрущі травневі не гудуть.
А ждуть: коли вже розпинати
Того месію поведуть?
І білий хліб.
І біла хата.
І серп, і молот... Прапори!
Синедріону і Пилата
Отецькі погляди згори.
Не соловейки, а ворони,
Де на Голготу хресна путь.
А там синки-центуріони:
Такі вже точно розіпнуть.
Солом'яні мої мадонни,
Їх матері вечерять ждуть...

Невже й тепер, попід Стожарами,
І ми заплачемо самі
За скотодвором і кошарами,
Немов раби оті німі?
А все збувається, збувається,
Немов Шевченків заповіт.
І лиш травою забивається
Печальна повість наших літ.
А я — поет. Живу скорботою.
Я ні на кого не плюю...
Серпом?
Зорею?
Під Голготою
Уже розіп'ятий стою...

СЕДНІВ. ЛИПА ШЕВЧЕНКА

Я спинився —
за крок од безслав'я...
і мене пронизало умить:
легко жив я і легко писав я,
а Шевченкова липа —
шумить!
І де він Україну оплакав,
нам інакше, нам світле дано.
І свячені ножі гайдамаків
перекуті на рала давно.
Так чому ви шукаєте знову
суєслів'я,
поденні слова?
На словах — поклялися ви слову...
А Шевченкова липа — жива.
Ви спите
на м'якенькій перині,
вельми смачно
п'єте і їсте...
Та присуджено інше людині,
де Шевченкова липа цвіте.
Посадіте свій сад чи діброву,
і дивіться епосі в лице...
Ви й падлюці студенту Петрову
підсадили б... якесь деревце.
А донощиків плем'я гундосе
над сузір'ям огненних «Трьох літ»...

Ти правічний, я знаю, доносе.
Але вічний таки —
«Заповіт».
Треба брати за віхою віху
і не ждати собі нагород.
Бо сміється над страхами віку
незнищений мій, вічний народ.
Ні чини, ні звання, ні посади
хай повік не стоять над пером.

Треба жити
і треба писати
степом,
небом високим,

Дніпром...

І в епоху ракетного сопла
нам судилася вічність, не мить,
бо Шевченкова липа не всохла,
бо Шевченкова липа —
шумить!

АВТОПОРТРЕТ ЗІ СВІЧКОЮ

І картина ця уже остання...
Душу відпусти на покаєння!
Що я знаю? Славу? Слава — дим.
Я ж стояти хочу над водою,
Щоб завжди була ти молодю
І щоб завжди був я молодим.
Крізь віки, мов крізь тюремні стіни,
Я прибув із іншої країни
В малорусько-руський цей Прованс...
Як Шевченко, бережу понині
Спогад богорівної княгині, —
Я, княгине, думаю про вас.
Ми удвох виходили до річки.
І була любов, мов племін свічки.
Тільки погасили — і нема...
Я тебе кохав — єдину, любу,
І мені передрікала згубу
На близькому обрії тюрма.
Землячки доносили і злились.
Ну, а в Миколаєві хвалились,
Тут з тюрми й Котовський не утік...
І стояли вдвох ми над водою.
Ти була такою молодю,
Як тепер пробудеш ти вовік.
І сльоза в очах, од болю темних.
Привид канцелярій потаємних,
Ти, в хитоні з голови до п'ят...
Де любив тебе, собі на згубу,
Не було ще й шахового клубу,
Де Миколка Шелест ставить мат.
І під миколаївським платаном
Пахло то гріхом, то океаном.
На ріці — і яхти, й кораблі.
Перейшли літа, і весни, й зими.
Але ми не станемо чужими
На своїй окраденій землі.
Я живу і не боюся смерті.
І мене на порошок не стерти.
Не зігнути в райдугу-дугу...
Ліпше вже, мов свічечки, загиньмо,

Автами, і літаками, й кіньми
Я тебе шукаю, дорогу.
Ти мені й по смерті будеш мила.
Ти мені всю душу полонила,
Жінко із очима божества.
А вода в ріці не прибуває.
А кохання тільки раз буває.
І по нас потрудиться трава...

ВОГНІ НА БОЛОТІ

Не згадаю, — а що ще було там,
там, за лісом, а ще й за болотом?
Ми йдемо в лісовій гущині...
Всі ми з нервів, із крові і плоти.
Але що це?
Вогні на болоті?
А звідкіль на болоті вогні?
На болоті! Ці вогники! Ніччю!
Як стрибають вони по обличчю!
А не палять. Вогонь із боліт —
це не те, що серпнева зірниця,
і не те, що померла жар-птиця,
та пригасла пташина — болід.
Як ми йшли між огів потойбічних,
ми, ровесники стартів космічних,
рідні діти космічних братів.
Ми росли. Їли хліб з отрубями.
Ми ходили у ліс, і з грибами,
не з огнем — повертались домів.
Нам казали: якісь там покійники
відкривають потрухлі гроби.
Вони ходять світами — без плоти,
ось тому і вогні на болоті
і так рясно вродили гриби.
Видно, Богові баглося жертви.
Бігли злякані люди до церкви,
босоніж, по колючій стерні...
Панотець — комуніст а чи юда,
але людям забаглося чуда:
Божа Мати стоїть у вікні!
...Я старію. Душі не розраю.
Я давно вже грибів не збираю.
Моя риба втекла з ятерів.
Я живу в самоті та в зажурі,
але в лампі моїй, в абажурі —
Сяйво тих, хто давно відгорів.
Збив я душу і серце до крові,
Божа Мати, візьми під покрови,
не мене, а забуте село,

полонини торкаються хмари,
а свої... Вже б там угри й татари,
то не так би на серці було.
Може, й я між поденного хмизу?
Ллється світло тривожне згори...
Від глибин — лиш замір ехолота.
І давно осушили болота,
і розорюють їх трактори.
Розорали уже! Розорили!
Сяють, сяють ночами могили,
дзвони б'ють у чеканні біди....
Бог чекає великої жертви,
та болотні вогні коло церкви,
що її будували діди...

МАМЧИНА ПІСНЯ

Ясени, і дуби з яворами...
Де, коли вони, звідки вони?
І заклечані тесані брами —
ти їх, пам'яте, не вини.
...Босі ноги мої ступали
по колючій, по свіжій стерні.
Повертається пам'ять, пам'ять,
а життя не вертається, ні.
...Гнали хмари по оболоні,
в серпні сивіла сіножать.
А здавалося, білі коні
синім полем за море біжать.
...Білий полудень. Жовтий серпанок.
Я, маленький, од спеки затерп.
Подає мені мати дзбанок,
відіклавши розпечений серп.
Жито, житочко, ти наша доля
у первинній колгоспній порі.
Та замало в селі моїм поля,
тільки гори, гора на горі.
Мамко, мамко, із цими руками
і земля кам'яниста жива,
бо ж на камені, чорнім камені —
не жива.
Бо ж на камені – ані кореня.
Бо ж на камені – не пожнеш...
«Чорна гора не орана,
лиш кулями засіяна...»
засіяна... все ж.
Переболено. Пережито.
Перплакано сліз гірких.
Та живу і жнивую, як жито
на розораних схилах гірських.
І сльоза материнська гірка мені.
І в сльози тої очі сумні.
І трава не зростає на камені
по мені...

ЧУМАЦЬКА ВЕЧЕРЯ

на мотив картин Андрія Антонюка

Чумаки вечеряють в степу.
Дістають з возів не сіль — ропу.
Висохлу тараню дістають.
У сухій траві волів пасуть.
Дістають з торбин сухі окрайці.

...Дивиться хлопчина з-під руки:
де там косять жито добрі зайці,
як довкола блимають вовки?

Я — малий чумак. Чумак, не тать я.
В казанку доварюю куліш.

От би вийшов зайчик до багаття.
Я сказав би :«Зайчику, поїж!
Ти свого жита не скопив ще,
хоч і встав ранесенько, до дня...»

...Тільки знов аркан татарський свище
понад хрип ординського коня.

Степе, степе... Чорний ворон криче.
В небі гуркотить Чумацький Віз.
Вже століття сірий зайчик плаче,
що хлоп'яті хліба не приніс.

ВІЗІЯ НА КІНБУРНІ

Козацькі голови... і макові.
І стільки болю та жалю.

На тиху вуличку в Очакові
Цієї осені ступлю.
У корчмі цій, «Дельфін», накурено,
Та нам звучить сумний ноктюрн...
І за століття бриг «Меркуріо»
Промчить і вимчить на Кінбурн.
Нема гріха в бутті цім грішному, —
Ми діти болю і гріха.
Але не крепом — цвітом вишень нам
Пустеля стелиться суха.
І як у юності, під соснами
Упадемо на цей пісок...
Устами, в стумі пересохлими,
Я розв'яжу твій поясок.
Не стане болю, ані жалості,
Любовний усміх із-під вій...
Немарно море увижалося
Мені у юності моїй.
До крику, шепоту, до лепету, —
Не говори, не говори...
Печаль на Бейкуші далекому,
І з Чорноморки дмуть вітри.
Я запалю козацьку люлечку,
Вдихну гіркий гріховний дим.
Я полюблю кінбурнську тюлечку
З вином ольвійським золотим.
І буде риба вчитись плавати,
А гуси плакати з імлі...

А в перший раз моєю стала ти,
В Покровці вишні зацвіли.
Немає вишень. Тільки сосни ці.
Коса Кінбурнська золота.
І все до осені, до осені,
І все до осені — літа...

* * *

Поночі, коли в усьому світі
Денний шум і крик давно затих,
Так ці зорі хочу я любити,
Ніби увостанне бачу їх.
Поночі, а може, з опівночі —
Відгомін: старовини? Війни?
І в сльозах мого кохання очі,
Ніби увостанне і вони.
О жорстокий віче! Ти не руш їх!
Кулю, що для них, в собі ношу.
Кулею поцілений поручик,
Не встигаю вийти на Машук.
Переживши всі свої дуелі,
Смерть жорстоку не спізнавши, ні, —
Все ж у взятій під обріз шинелі
Доведеться впасти і мені
Там, де поскидавши древні сідла,
Мчать шалені коні гаряче,
Небо захлинається од світла,
Річка не спиняється — тече...

* * *

Жити! — мовби насправді. Насправді життя. Недаремно
пролетіло життя, потонуло зорею в воді.
І сточивсь календар. Як весняний сніжок на деревах —
розтають мої дні, розтають мої сни молоді.
Прощавай, прощай, перевита антенами хато.
Постелю в узголів'я траву, мов жаскі килими.
Забагато журби. Забагато біди, забагато,
на віку, на недовгім стелилося нам, коли ми
увіходили в світ жайвориних надій, голубиних.
Але шлях наш — по зорях. До вас я зорею озвусь.
Бо палає вона, потонувши в найглибших глибинах,
та пече і болить, доки інша засвітить комусь.

* * *

Ці рядки народились не вчора
У холодних зимових степах.
Не кажи, що природа сувора.
Не кажи, що природа сліпа.
Понад нами зоря-зоряниця.
Але скільки снігів між людьми!
Чи не з того і плаче криниця
Грозовими, як небо, слізьми?

СВІТ ПОЛУДЕННИЙ

На березі річки зозуля кує.
На березі річки, в зеленій ліщині...
Душі метроном у малій батьківщині,
Бо в кожного з нас батьківщина ця є.
На березі річки поснули човни.
Поснули дерева, і трави поснули...
Спинися, о мите!
І час мій спини:
Втопи в осоці, заховай у намулі.
Коли ми на той бік і як добредем,
Де цього села надосінній едем?
І як перебрести, і як доплисти,
Де сонні дерева — як сонні світи?
Цей світ нас приймає неначе дітей,
Хоч ми перед ним невеселі закликали.
І я припаду до землі, мов Антей.
Я вас не боюсь, паперові Геракли!
Мала батьківщина...
Ти в кожного є.
Чому ж перевізника досі немає?
На березі річки зозуля кує.
На березі річки життя проминає.
А скільки було молодого тепла!
Яка молодецькість — пісенна, зухвала,
На березі річки зозуля кує.
На березі річки життя проминає.
Скільки було молодого тепла!
Яка молодецькість — пісенна, зухвала,
На березі річки, де річка була,
Де річка була, де зозуля кувала...

ІЗ ДОСЬЄ

Молодим українським поетом
Був на ярмарку слави і я...
Шапку в землю, і хвіст пістолетом, —
Починалась епоха моя.
Та епоха навіки розпалась,
Хоч були мені всі ці літа
Під соломою хатка — як палац,
А солома — лише золота.
Я згоряю...
І я ще не вдома.
Та ввижається знову мені:
Догоряє і хата, й солома
На вогні, на пекельнім огні.
І не відаю, як пережити
Це мовчання епох кам'яне.
Може, будуть на старості вчити,
Хоч і пізно вже вчити мене:
— Спершу вивчи езопівську мову,
А затим українську,
Аби
Не вертатися пам'яттю знову
У часи молоді журби.
Там такі комсомольські богині.
Там вареники спільні смачні...
Та не тим мені пахне однині
Людоїдський шашлик із Чечні.
І нема мені юного снігу,
Я збагнув ці нехитрі ази.
Але я допишу свою книгу
І в оптичному прицілі сльози!

ЧУМАЦЬКА ЕЛЕГІЯ

До Криму ходили по сіль чумаки.
Їх мажі — у Дикому Полі.
І ворони крячуть над ними віки
За дрібочку солі.
Татарські наїзди і подзвін шабель.
І де — гамазеї-крамниці?
Повік не нап'ється води журавель
В степу із криниці.
Вони все — волами, а я — на коні.
Та мучить прапредківська спрага.
Чому ж то порожня стоїть при мені
Дідівська баклага?
Моя ти журо, ти мій вірний джуро,
Ми в парі гуляли доволі...
Ні скибочки хліба не маю, журо,
Ні дрібочки солі.
І там вже, де «Ладу» «Жигуль» доганя, —
Де степ мій, де ліс і долина?
Перо у руці моїй. Замість коня —
Суха бадилина.
Де мажі чумацькі примнули траву,
При ватагу я — одесною.
І сам не збагну я, що я ще — живу,
А ще й чумакую.
Байраки і доли. Луги і горби...
Навколішки прошу у долі
В настій полиновий моєї судьби —
Ще й дрібочку солі...

* * *

Лиман мені далекий голубіє
Крізь день безмежний і безсонну ніч.
І Чорне море далиною мріє,
Немов блукальська Задунайська Січ.

Проживемо? Чи, склавши гороскопи,
Підем і ми за море, ледь живі,
Де лиш човнів підводних гороскопи
Стримлять, неначе люльки кошові?

ТЯЖІННЯ КРИЛА

Лелеки пестять лелечат
До часу повного змужніння.
Малі лелеки проячать
У небесах земне тяжіння.

То тінь лелеки, то орла.
Судьба крилатості — заплутана...
А що б, здавалось, два крила —
До гравітації,
до Ньютона...

ЛІТАНІЯ ДО ПЕКТОРАЛІ

Не уявлю, — пливе звіддалеки
Тривожно-перестиглий спів ріки
І тоне в прибережному тумані.
І нам являються не цар, не бог.
Дві постаті, немов це ми удвох
На скіфським, на розкопанім кургані.
Затям цю мить.
Відгонь журбу тяжку.
Нехай нас порятує випадковість,
Як археолог скіфському божку
Безмовному, — поклониться у пояс.
Я ж сам собі царем, і сам собі рабом,
Я сам собі погоничем і мулом...
Звідчого ж перемерлу вже любов
Вкриває нас пітьмою і намулом?
Сивію сам, багатий, наче Крез...
Невже не треба нам ні черт, ні рез,
І нам судилось у безмов'ї скніти?
І нам судивсь неперебутній час:
За сто століть, як викопують нас,
Ми будемо тихенькі, наче скіфи.

З Кургана бачу золоту зорю,
Що скіфському судилась кобзарю,
І бачу вас, конаючи на палі...
Батий і Порта, голод і війна...
І де ми є? І де ті письмена
На золотій, на скіфській пекторалі?
Яке тяжке це золоте вбрання!
А за рікою бачу я коня,—
Гарячого, тривожного, баского...

Не уявлю: це тихий плач ріки,
А чи до нас озвалися віки
В тонкій мембрані голосу людського?
Не окроплю минулого слізьми.
Минає все — минаються аврали...
За сто століть зустрінемося і ми
На золотій, на скіфській пекторалі!

СОБОР

Біла церква в місячній проекції...
Це було недавно і давно.
Був тут клуб, і тут читали лекції,
Тут були концерти і кіно.
Був голодомор, війна і жертви.
Йшли літа криваві без пуття...
І найшло на всіх, що треба — церкви,
Де невбите Іродом дитя.
І вони побачили Месію...
Він спустивсь

тихенько

із небес...

Він не мовив:
Я для вас посію.
І забрав його на «мерседес».
Але всі з'єдналися у горі,
Як настав-таки великий піст.
І лише тепер в церковнім хорі
Вірник і вчорашній атеїст.
Але тому богові-людині,
Що до нас прибув із небесі,
Все життя віддати по краплині
Чи не ми клялися з вами всі?
Чи не ми народжені для злетів?
А чи нас тюрмує в мушлі зло?
Що ще, крім пророків і поетів,
У народу нашого й було?
А вино церковне б'є у нерви.
...І горить у мене на столі
Патерик із спаленої церкви,
Материк і неба, і землі...

ПІВДЕННИЙ ХРЕСТ

Ользі

Не забуду ніколи — був поїзд як пояс
Твій дівочий.

І був наш весільний експрес.
Та відходив навіки прощальний мій поїзд
І летів на сузір'я Південний Хрест.
Ми останнього злота давали оркестру.
Ми не бачили білого світу з-за сліз...

Але нам не востаннє іти на оркестру,
І не йти за куліси, а йти з-за куліс.
Жив на небі я. Ти на землі будувала,
Як маленький вокзальчик, це щастя земне.
І не знав я, що ти на землі бідувала,
Бо чи з неба побачиш сумне?
Я тепер на землі...

Ти мене зустрічала,
Сивих квітів осінніх нанесла мені...
Та невже в нас війна? Та невже в нас навала,
Що такі ці обличчя стражденні й сумні?
І тому розриваються труби й валторни,
І відвозить мене в занебесся оркестр.

Ти чекай мене!

В небі блакитнім, аж чорнім,
Величальне сузір'я — Південний Хрест!

БДЖОЛИНА ЕЛЕГІЯ

Літа блукань, сумні і марні,
Вони були — мов не були.

...В приморській сонячній кав'ярні
Ми золоте вино пили.
А дні осінні починались...
В солодкий час, гріховний час
Просвічувало сонце наскрізь
І осявало сонце нас.
Але тоді, як згусток світла,
Як згусток сонця і тепла,
Немов зорі мала крихітка,
До нас прилинула бджола.
А бджілка квіточки шукала
В тісній кав'ярні на столі,
Як вигин срібного лекала,
На бідній, рідній цій землі.
Бджола упала на коліна...

Подумалося: от кіно!
А чи зоря, а чи одміна,
То все одно, то все одно.
Коли приліт і зліт з нізвідки,
Стожальний жаль тебе пройме.
Але бджола шукає квітки,
А квітка — поле це німе.
Стодухо вибухає зелень
І завмирає зелень ця...
А я прошу бджолі приземлення,
Щоб все спочатку й до кінця.
Спочатку й без кінця...

VIA DOLOROSA

Тепер — і прісно. Вперше на віку
Побачу, як хоронимо ріку:
Замало нам Чорнобиля й потопу...
І лине тренос-плач із міст і сіл,
І вже навік німує Чорновіл,
А ми... В яку ми перлися Європу?
Оця географічна місцина...

У нас і досі — тільки племена
Перед нашестям обрив чи Батия...
Банкети на Каялі. Сон-трава.
Побратана гетьманська булава.
І безголова під'яремна шия.
Нам знову рало, чи двосічний меч?

Месії не зрікаються Предтеч!

Спартак, Ісус — а кожний на Голготі...

Самі незнані досі стоїмо,
Та прісно, ніж ізнову у ярмо,
Вже краще вмерти на тюремнім дроті!
Коли колимським снігом занесе, —
Тоді вже краще київське шосе,
І смертна мить в передчутті удару...
Ржавіє шабля і двосічний меч.
Але росте Месія із предтеч
І нам несе ієрихонську кару.
І в час усікновенної глави
Промовить з-під могильної трави
Той, хто сконав у розбрату скорботі...
І чорні дні. І поминальні дні.
Але горить на рідній чужині,
Горить троянда на тюремнім дроті!
І в чарці поминального вина, —
Благословенні ваші імена,
Святі герої, лицарі, предтечі...
Нема на світі інших Україн,
І візьмемо, козацтво, так, як він,
Свою скорботу на козацькі плечі.

Жалобний день назавше нас обпік.
Уже минає і грядущий вік,
Вчорашні друзі одягли лівреї...
Але вогненне сяє нам письмо,
І ми з Малоросії ідемо,
Як із Єгипту мудрі іудеї.
Це потім — на останнім рубежі —
Розпнуть месію рідні, не чужі,
І ще заплачуть у церковнім хорі.

А тут — шосе вечірнє. Хресна путь.
І це твої брати з неволі йдуть.

А далі — ніч. А далі — тільки зорі.

З УКРАЇНИ

Андрієві Антонюку

— Учителю, хто ми?
Дівча з золотими крильми...
А дід-чорнокнижник:
— Відомо,
Богове вrekli нас людьми.
Ми люде й богове, ми велетні й гноми...

— Учителю, хто ми?

— Учителю, хто ми?
Ми Химки і Хоми,
Ми діти мазниць, і м'ясниць, і в'язниць,
І соломи, й Содоми...

— Учителю, хто ми?
— Я вивчив, дитино, до титли, до коми
Усе, що у Книзі Буття між рядками,
І вітер століть шелестить сторінками.
Та після потопу – ні титли, ні коми...

— Учителю, хто ми?

...Мовчить і мовчить тисячлітній нетяга-козак,
У божу лампаду підклавши кизяк,
Аби яскравіше горіло.
І хліб розломивши, Ісусове тіло,
Вже й сам знемагає од тисячолітньої втоми...

— Учителю, хто ми?

Учителю, хто ми?
Стоїть моя доля край поля і б'є золотими крильми,
Вечірня лампада моя, поминальна окраса.
Учителю, хто ми? —
Ми діти Месії й Тараса.
Народу не стало, зосталося плем'я Хоми.
І — хрестиком, хрестиком ці рушники й килими...

— Учителю, хто ми?
— А хто вчителі, як не ми?

ЛІТО В ЧОРНОМОРЦІ

Не встиг озирнутися — горе! Життя проминуло моє.
У тиші ранковій над морем весела зозуля кує.
Їй весело, сивій, удома немає її зозулят:
В гніздов'ї, під грім метронома, чужих пташенят веселять.
Так ми: ні ракета, ні куля байстря-пташеня не бере...

Літає всесвітня зозуля, і юним рядиться старе.
Десь війнами, голодомором писалось минуле, як є.
А в тиші — зозуля над морем вела літознавство своє.
Монгольська кривава навала. Фортеці, від крові руді...
— Ку-ку! — нам зозуля співала, і ми воскресали тоді.
...Козацьку пощерблену люльку знайду я на пляжнім піску.
Заплачу, почувши зозульку: все тихше і тихше, —
— Ку-ку...

Минулось — і вже для меморій розпуття далеких доріг.
Холоне в бокалі цикорій. Петрів розквітає батіг.
Ще сплескує вранішня хвиля, лічба — вже не літ, а секунд.
Там острів Зміїний — Ахілла, і судно пливе в Трапезунд.
Ніхто ще мене не оплакав — зозуля у вранішню рань
Мені провістила Очаків, а я осягну Березань.
Уранішне сонце холодне. Холоне в бокалі вино.
Та вернеться літо Господнє, якщо в Чорноморці воно!
Налийте у чашу, налийте мені золотого вина...
І тільки зозулю не вбийте: вона доспіває одна.
Літає над морем зозуля, де ти проказала:
— Прощай...

Іще їй зустрінеться куля, де квітне маслиновий гай.
І ми це життя не повторим, о сиве кохання моє,
У тиші вечірній над морем, де сива зозуля кує.
Вона докує й зазімає, відлине у вічність хорал.
А море мовчати не вміє — дев'ятий накочує вал...

ЗИМОВИЙ МАЛЮНОК

Нам пам'ятати це довіку.
Нам не забути на віку.
Зимовий вітер хилить вільху
На скуту кригою ріку.
Її то вигини, то злами
Тамують біль і ніжну суть...
Але далеко криголами —
Вони в Антарктиці пливуть.
Село зійшлося над рікою.
Схилилось небо до ріки...
Здається так: сягни рукою, —
І задзвенять у ній зірки.
І, мов органна суть собору,
Землі співання неземне.
Воно єднає із собою
Мене й тебе, тебе й мене.
Нам пам'ятати це довіку,
Нам не забути на віку
Цей вечір, і село, і вільху,
Цю музику і цю ріку.
Вони із сутінню зіллються
В екстазі болю і краси.
...Ніколи ворогу й падлюці
ти землю цю не віддаси.
І мить зимова не лякає
У мить осяяння гірку.
І жінка стомлена лягає
Тобі на стомлену щоку.

АТЛАНТИДА ПІД ВЕРБОЮ

Українське
Над нами восходить
Сонце наших тривог і надій.
Українська
Мадонна народить
Нам Месію в журбі молодій.
І схилюся, дитя, над тобою...
Все віддам тобі — небо й ріку,
І сумний материк під вербою.
І коня — козаку!

МОНТЕ-КАРЛО

Червоне, синє «Монте-Карло»...
А от життя минає марно.
І що таке життя поета?
Одна прощальна сигарета.

Любив я музу, як німфетку,
Але і це було давно...
А вже закручено рулетку
У божевільнім казино.

Я йду і сам за круговертю —
Крути мене, скажена гро!
Програв життя у грі зі смертю,
І все ж я ставлю на зеро.

А вище доблестей і слави —
Там грає море, кінь ірже.
І зорі падають у трави,
Мов чорне заяче драже...

СОЛОВ'ІНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Як білий сніг весь білий світ огорне
І розпочне зима свої жнива,
Знов оживає гайвороння чорне,
На аркуші зимовім ожива.
І я почую вигадку сорочу
Про солов'їний спів серед зими...
Гей, соловейку!

Що я нап prorочу?

Коли зимова хуга б'є крильми,
Хай буде — пісня! Солов'їна! Взимку!
Нехай мороз лютує, мов Прокруст.
А ти ж одягнеш шапку-невидимку,
Зірвавши пісню із судомних уст.
І кличе далина. І тане іній.
І треба в світ рушати, врешті-решт.
І йти. І ти в печалі, хай пташиній,
Поете солов'їний, не помреш.
А білий світ хитає хитавиця.
І що там соловейкові жалі.
І відлітає золота жар-птиця
Пісень

з-між коронованих шулік.

Нащо тій пісні вигадки сорочі
Й ворон пророче каркання в імлу?
В пречистій, наче перший сніг, сорочці,
Зимовий сад воздасть тобі хвалу.
Хвала простить. Хвала гріхи замолить.
Хула відніме славу та ім'я.
...Дедалі більше розумію молодь.
І жаль бере, що вже не юний — я.
Та на орбіту знов виносить віра
І не спиня на енному витку.

А ще зима. І пісня солов'їна,
Немов дитина, спить у сповитку.

МАНУСКРИПТ

О ЧАСІ БУЗЬКОЇ СІЧІ, РОЗКАЗАНИЙ
БОГОМАЗОМ АНДРІЙКОМ І ЗАПИСАНИЙ
САМОВИДЦЕМ МИКОЛОЮ НА ПОЛЯХ
ПІДРУЧНИКА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

День і ніч над виднокраєм,
Понад Бугом — день і ніч! —
Проступіться! —
Січ гуляє,
Запорозька,
Бозька
Січ.
Хиже гутьбище під хмари,
і корчмарський балаган
Наче море – шаровари,
Кармазин,
Єдваб,
Сап'ян.
Дим із люльок — вище хати,
Мов султани ковили...
Сохрани нас, Божа Мати,
Щоб ми Січ не пропили.
Щоб не нас настигла кара
За часи гріховні ці,
Порятуй, свята Варвара,
На Синюсі, на ріці.
Щоб не кинулись до рала,
І до сала,
Й молодиць, —
Так, як раїть нам од ранку,
Маладой Нечоса Гриць.
Козарлюга одноокий,
Він одбув козацький спит,
Він давно забув про спокій,
Хоч і певний московит.
Не забудете до смерті,
Що то є за сивий син...
Буде він ще шкури дерти,
Козаки, із ваших спин.
Але доки гарна днина,
Гарний світ,
Коли сп'яна...
Пропадає Україна,
Та гуляє Січ одна.

Так циганська скрипка грає,
Так в одно —
І день, і ніч...
Прррроступіться!
Сссіч ггуляє!
Запорозька
Бозька
Січ.
Вінграновські реєстрові,
Січові Антонюки!
А вже турки в Богомолі,
А в Мигії — русаки.
І Суворов на Кінбурні
Ходить темний, аки ніч.
...Догуляла,
І пропала
Запорозька
Бозька
Січ.
Але доки гарна днина,
Ти налий мені вина...
Пропадає Україна,
Догуляє й Січ одна.
Україна богорівна,
Ти — столиця край села.
Ти була вже як царівна,
Та була, була, була...
Так буяло, так гуляло,
Так сказано загуло.
...Але все-таки бувало!
Але все-таки було!
І відбувши вічну кару,
І відбувши довгу ніч,
Випливає із пожару
Запорозька
Бозька Січ.
І шикуються примари,
І салют мортири б'ють,
І жупани, й шаровари
Із музею видають.
Грає кривця, —
І не п'яна.
Так чому ж, така сумна,
Знов гукає Роксолана
Із гаремного вікна?

* * *

Ахалтекинського коня виводь із машталірні,
Такий зелений іподром, а в червіні жокей...
Пани бундючні, бо азарт, а панії манірні,
А ставки складено давно, і чути: все о'кей.

Як швидко — виїзд і конкур, і вже забуто книгу,
З якої вичитав своє, це ві-ай-пі-дання.
І все життя, і все життя — на відстані забігу,
Це ніздря в ніздрю біг, а ти вперед пришпор коня.

Тут вороньки і рисаки, й ахалтекинські коні.
І навіть хмари табуном, і небо на скаку.
І це не жарт, а це азарт, і плескає в долоні
Азарт трибун, отож і ти веди цю гру тонку.

А як програєш — не спиняй свого скаку і бігу,
Заплющиш очі — то сильніш пришпорюй гриваня.
Лиш опадає білий сніг і цвіт, біліш од снігу,
На цей зелений іподром без вершника й коня.

А ми навечно вже злились у тінь трави й дороги,
У той далекий горизонт, у ту єдину тінь,
Де пронеслися табуни, згубилися остроги,
Але була прекрасна мить відмолена.
Амінь...

* * *

Перші особи живуть на портреті
В різних народів, народностей, рас...
Тільки у нас уже першими треті,
Гамлета вбито — гряде Фортінбрас.
Із Гільденстерном іде й Розенкранцем.
Тихо у Каневі плаче Тарас...
Кожним месією, кожним засранцем
Переболіти іще нам не раз.
У секонд-хенді старі Перебенді.
Віскі і бренді — не кримське вино...
Гра в підкидного. І ви в секонд-хенді.
Третього шляху і нам не дано.
Ціложиттєве гуде казино!
Довго-предовго ввижалася воля.
Довго над горами сходив туман.
Воля пройшла зі Співочого поля.
Може, Богдан? Сколихнувся майдан.
Он олігарх: продає іномарку,
Просить собі вороного коня...
Та несвобода усілась на карку,
А з несвободою поруч — брехня.
Тихо в столиці вирує майдан.
Тихо у горах парує туман.
Віскі та бренді п'ють Перебенді,
Акордеоняць сто юнаків
Замість парадного кроку полків.
Знову завіса? Поставимо крапку?
Гамлет воскресне? Умре Фортінбрас?
Що нам сто гривень у смушкову шапку?
Що нам сто гривень і в шапці Тарас?

РАЇНИ ТАВРІЇ

Раїни Таврії...
Над вами
Пора прощальна — падолист.
І за прощальними словами
Прощальних сліз урочий блиск.
Пробачте журавлям, раїни.
І літакам. І млі дібров.
Летить над нами Україна
З правічним степом і Дніпром.
У млі зимових ожеледиць
Проблисне павісмо трави,
Немов козацький оселедець
Між яничар і татарви.

САГА ПРО МЛИВО

В часу старому млині
Жито петлюють мені.
Мелють епохи овес.

Днина — то біла, то чорна...

Мельник, мов сивий Зевес,
Крутить і крутить жорна.

Я не стою в стороні.
Тут моє жито і борошно.
Став я, увесь в борошні,
А в мішках моїх — порожньо...

СТАРОКОЗАЦЬКИЙ ЛІТОПИС

Турецький місяць над балконом,
І тиша в зоряних полях...

Яким ще пішим і комонним
Долати цей небесний шлях?
Де чумаки чумакували,
Де сіль просипали,
Отам
Лягли небесні перевали
На групи рікам і степам.
І, що далось сомнанбулі,
Я прозираю крізь туман:
За Чорним морем, у Стамбулі,
Шаблі вигострює султан.
Там яничари-потерчата
На тлі рахманних вечорів...
Там — яничарська рать, зачата
Від українських матерів.
Старіші стали ми, чи старші?
Чи ми солома, чи вогонь?
Чи задзвенять козацькі марші
Над цю прощальну оболонь?
А чи заплачуть срібні кулі
По яничарській голові, —
У Миколаєві й Стамбулі,
У граді Києві й Москві?
Бо наяву — сама опока.
І з неї встала, як журба,
Машинізована епоха,
Роботизована доба.
Іржуть, іржуть машинні коні
О часі квіту й досягань...
І тільки місяць на балконі —
Немов турецький ятаган.

ЗОРЯНИЙ ВЕЛОСИПЕД

(з іронічного зошита)

Десь там, поміж сузір'їв і комет,
Там зоряний летить велосипед.

І мчить хтось між розпечених заліз,
Аж бризкають сузір'я з-під коліс.

Кому не знадобилася земля?
Чи модернізувавсь пророк Ілля,

Атеїстичні збурює уми,
В сто децибелів вергає громи?

Над овидом Землі, земних осель
Двигтить, дзвенить шалена карусель.

Змовкають — і ракети, й солов'ї
У зоряній скаженій крутії.

На Місяці — панічна темінь, мла.
І Каїн гордо вила відставля...

Хто там колеса крутить жартома?
А в цьому дивовижного нема.

Суворий Хронос — тож йому хвала! —
На зиму вже правує вудила.

І кінь ірже, серпневий кінь живий,
Обернений на транспорт гужовий.

І час на велогонках здоганя
То скрип чумацьких маж, то плач коня...

СИВА БУКОЛІКА

На Придесенні — молоді сіна.
Вода в Десні —
до неймовір'я синя...
Здається, похлинулась далина
Гарячим духом молодого сіна.
Ти тут. Я тут. Бує сінокіс.
Стає зелене полум'я стогами.
Здається, від твоїх янтарних кіс
Луна блакитна котиться лугами.
Ця буколична радість, — що вона,
Селянської душі невмерла павіть?..
На Придесенні молоді сіна,
Як рік тому, як вік тому,
І навіть
Нам не стає для епосу снаги...
Старий косар, воскреслий у легенді,
Вже котрий рік викошує луги.
Хриплять його прострелені легені,
І крізь деснянське марево бліде,
Згадавши бога, і отця, і сина,
Дружина князя Ігоря гряде...
На половців? На заготівлю сіна?
Ми здавна орачі і сівачі.
А не згадаєм, - ніде правди піти, -
Що ми — це ми, русяві русичі,
Що ми — це ми, що ми — козацькі діти,
Що між будяччя, поміж лепехи,
Не згаснули іще й волошки сині,
Як наші синьоокі дітлахи,
Зачатіє на молодому сіні.
Але над цю розорену блакить,
Де звіялись і сіно, і полова, —
О, як прощально, Господи, звучить
Вмираюча, та невмируща мова!
Як ця бабуся, що одним одна,
Од поту й сліз і ручки не побачить...

На Придесенні — молоді сіна.
Вона ж клепає косу і мантачить,
Сіна згрібає і кладе в стіжок,

Без голосу, без імені і слова.
Над нею, наче золотий сніжок,
Над сивиною — золота полова.
Коли ж то він приїде за Десну,
Їй у колгоспі виписаний трактор?
Осяює, мов німбом, сивину
Чорнобильський, такий близький реактор.
Десна іржаві миє береги.
Та знаєм ми і знає Україна,
Що берегли ми, що ми зберегли?
Свиню? Корову? Мову? Клапоть сіна?

РЕКВІЄМ О РИМСЬКІЙ КОГОРТІ

Солонуватий Гіпаніс. Акорди
Кимвалів тут звучали не дарма.

Шукаю сліду римської когорти.
Шукаю сліду, а слідів — нема!
Легіонери, сушить знов у горлі,
Ця амфора ольвійська замала.
...О, де погасли ваші очі Орлі
й гортанна лінгва римського орла?
Ви всіх рабинь зігнали до галери.
Усіх рабів до весел повели...

Яка солодка кров із тої ери,
Де все життя — на відстані стріли!

ЗАПІЗНІЛІ ТЕРЦИНИ

І ми у час вечірній понад Бугом
Дивились на води повільний плин,
Як дві зорі понад вечірнім пругом...
І відгуками Дантових терцин
Поезія пекельна осявала
І нас гукала вод вечірніх синь.
Як перелітних журавлів навала,
Задума вечорова в два крила.
Нас осявала, а вода – співала,
І річка Лета через нас пливла.
Так, це довіку житиме із нами...
Нам серцем повертатися сюди,
Де видива, немов античні храми,
Ростуть з глибин вечірньої води.
Ясна задума степового краю
По вечоровій попливла воді...
А я, панове, дотепер не знаю:
Чи то — не місто древнє там, на дні.
Літа летять. Століття переходять.
І в тому перебільшення нема,
Що в надвечірніх, інфернальних водах
Говорить нам історія сама.
Я так писав...
Не плачу і не каюсь.
Я лев, а не сумирне кошеня.
Обпаленою пам'яттю торкаюсь
До шаблі, до тачанки, до коня.
Гіркий мій час! Гірке моє дання!
Я був поетом, знав про ідеали:
Корчагінські, козацькі...
А проте
Я був поетом тих, що будували
Епічне, вавілонське, золоте!
Коли схилився я над жаждивим лоном
Богині комсомольської,
Тоді
Мені любов'ю пахло й Вавилоном
У древній цій, у молодій воді.
Жерці кавалерійської атаки,
Корчагінці на ставці, в чому суть?

За півціни придбавши «кадиллаки»,
На Перекоп нікого вже не звать.
У них — круїз, а в мене — кров з аорти,
Моя любове, рідна, золота...
Мов грім легіонерської когорти,
Крізь душу й серце перейшли літа.
Поет вина й жінок, любові й шпаги,
Я мав за злото — золото душі.
Таємні канцелярії й гулаги
Ще плачуть по мені, товариші.
Як жаль мені за юними літами!
Від спогадів печальних не утерсь...
Та брав тоді я голими руками
І полум'я, і цвіт дівочих персь.
Як жаль мені, що вже ніхто не зрадить:
Ні музика не в радість, ні вино.
Як жаль мене лише тому, хто радить
Шаблюку здати у музей давно.
А я мовчу. Лиш очеса заплющу —
Я сам собі козирно ворожу.
Куди ж подіну бідну Попелюшку, —
Цю бідну, рідну душу, не чужу?
Як жаль мені душі юнацьку павіть,
І юних літ охмарене чоло,
Де з партії не вигнали, бо навіть
Туди вступати й гадки не було.
І так було там бидла достобіса,
Зжеруть живого, тільки кістку кинь...
Як юний бог, як молодий гульвіса
Я йшов поміж закоханих богинь.
Я плавав під холодними зірками,
Давивсь холодним хлібом чужини,
Та брав я долю голими руками, —
Нема за мною крові і вини.
Іще лежать, лежать під Перекопом
Червоні й білі — досі лоб у лоб.
Звізда Полин сіяє над Потопом,
І в нас одне — Чорнобиль і Потоп.
А я лечу...
І чую крик погоні.
І я себе уже не бороню.
Лише горять і очі, і долоні
Від милого прощального вогню.

Я хочу й сам того, що ти хотіла...
— Не ми перемогли, - кажу, - вони...
Та я уже не вмру, немов Аттіла,
У першу шлюбну ніч коло жони.
Як жаль мені, що не боюся смерті!
Як жаль мені твоїх, кохана, літ.
Але мене і мертвого не стерти
І не розтерти прахом між чобіт.
І не ужалить жалом зненавида:
Я цар. Я раб. І смерть я переміг.
А жаль бере: пропала Атлантида
І літ моїх, любове, і твоїх.
І Ольвія в снігу, моя кохана...
Але спасибі: в мене ти була.
Лиш ти мені моя болюча рана.
Не плач. Накинь своє пальто й боа.
Це просто так судилось для людини
На цій землі, розколотій навпіл:
Своє життя пройти до половини,
Але пройти пекельних дев'ять кіл...

* * *

І рік такий. І вік такий. І їм я
Чужий окраєць із чужих пшениць.
У наших генах повмирало сім'я,
Померло сім'я в лонах молодниць.

Потоп і смерч убили нас. А треба
Й по смерті встати на однім крилі.
Бо іншого у нас немає неба.
Бо іншої немає для нас землі.

ГОЛОС

В понеділок найперший день сповідайтеся перед вітром
в двоє крил понад вами заб'є самота
сповідайтеся перед вітром
а коли
розіб'ються об скелі щоденної спеки
стане тихо й самотньо неначе понеділка іще не було

★ ★ ★

Сліпуча країна сонця,
пресиня країна моря...
Візьми у свої володіння
любов мою — і мене...
І мила моя зі мною,
і пісня «Кохана моя...»
І скільки нам жити у світі, —
любов моя не мине.
Удосвіта ми устали...
До біса вас, лірики пляжні,
джинсові дон-жуани
з грацією сторожів.
Геть у свої антуражі,
гетьте, примари продажні,
нехай самота — як подив
о часі свячених ножів.
До моря йдемо удосвіта,
удосвіта, вдосвіта, мила.
В країні ранкового сонця —
ми юні прекрасні боги...
І тихо зітхає море,
і горнеться тиха хвиля,
і б'ється солоня хвиля
об ці піщані береги.
О, тайна ранкової миті,
коли ти така щаслива,
приймавши в прагнуще лоно
хвилинного щастя плин...
І тільки від заздрості доброї
тихо зітхає олива.
І тільки від щастя великого
знов зацвіте полин.
Не скоро твоє весілля,
не скоро моє весілля,
не скоро весілля наше...
Гасне ранкова зоря...

Кому ж мені заспівати
пісню про євшан-зілля,
пісню,
що полонила
духом вітчизни й царя?
Ти мене обіймаєш...
Платтячко це блаженське.
Тіло твоє легеньке,
свято моїх глибин.
...Де ті часи любові?
Де ті часи легенди?
Де ті часи надії?
Я біля моря один.
А ти відійшла в непам'ять,
моя скіфіяно мила.
І я вже на березі тому,
де предковічна мла...

І тихо зітхає берег.
І тихо зітхає хвиля.
і тихо зітхає море,
що ти, як життя, — пройшла!

ПОСТСКРИПТУМ ДО ЛІТОПISУ

Зима у Миколаєві. Зима.
На південь прихилився північний полюс.
Трамваї стали, у снігу по пояс...
Де посполите рушення? Нема.
Це знову ні-холера, ні-чума,
Це тільки по ночах свічками кліпать,
А ті, по кому журиться тюрма,
Ті створюють інвестиційний клімат.
Візьми снігів солодких тільки десть...
Мисливці й гончаки пішли на лови.
А ми — про честь. Яка в голодних честь?
Падуть сніги, таємні, мов підтекст,
На сторінки езопівської мови.
Соборне злото сяє крізь югу.
Та незнищенна в наших пустах віра.
Йдуть босоніж пророки у снігу,
Йдуть голідуш у пошуках кумира, —
Щоб не продати віру дорогу,
Їх вигнали з приймальної банкіра.
Зимова в Миколаєві офіра!
У світі — весни, а у нас зима
Стискається, немов петля на карку,
І ці платани голі обійма
Обіймами ведмедя з зоопарку.
Спасіння рукотворного — нема!
Не гине сніг. Не журиться природа.
Усе дорожчий хліб, а не свобода,
Комусь його і скибочки нема.
Зима була. Але пройде зима.
А нам нема ні хліба, ані меду,
А в зоопарку білому ведмедю
Набридли м'ясо, ніжє й бастурма.
Прощай, прощай...
Гримить прощальна мідь.
Гримить сьогодні, бо гриміла вчора.
Від того й білий зчорніє ведмідь,
Що нас бере, бере голодна змора,
І в узголів'ї привидам стоїть
Нещастями рокована потвора.
Я розгортаю сніговий сувій

Хроністом двадцять першого століття.
Що нас чекає завтра? Суховій,
А чи небесна манна і поліття?
Немає нам життя без ворогів!
Всі вороги — масоли і масони.
І посполите рушення снігів
Уже гряде з чорнобильської зони.
І там, де ждав любовного дання,
Де заметіль прийшла, немов невістка,
Там чорний грай, і грає вороння,
Ані життя, ні шаблі, ні коня, —
Пропала українська реконкіста!
Зима у Миколаєві...
До міста
Летять сніги й кульбаба умлівіч.
Атраментом останнього хроніста
Холодні зорі заливає ніч.
А тут — джаз-бенд, «Макдональдс» і так далі.
Самодіяльні Чіо-чіо-сан.
І на Соборній квіти незів'ялі.
І той же вік. І той жагучий стан.
І є ще мить поглянути угору,
Де не запишуть наші імена.
Під золотими банями собору
Ще ти не раз наплачешся одна.
Сурми, сурмо! Горни, небесний горне!
Горнистим горем стало гореня.
Білій, бідо, бо тільки небо чорне,
Де пролітало біле вороння...

РІЗДВО НА БОГОПОЛІ

Злотоверхий храм на Богополі.
Як його низовка замела!
Ми з низів. Ми так чекали волі, —
Три століття!

І вона — прийшла...
Як ми віддирали рабські тавра,
Видали чортам і флірт, і фінт...
А вона — в подобі Мінотавра:
Знов у нас не шлях, а лабіринт.

На крилосі біблію розкрию,
Прочитаю вічні письмена...
Господи!
Невже це ми, Андрію?
Хто подасть і хліба, і вина?
Що нам ті ж — америки, росії?
Люди все, що мали, зберегли...
Як нам дочекатися Месії
На замерзлі наші береги?
Таврія. Тавро на дикій волі...
Ця земля моя, а чи моя?
Возвели собор на Богополі:
Ви окстяться, братія моя.
Не держіть на Господа образу,
А даруйте ці спасенні дні
Генію, страждальцю, богомазу,
І німому Нестору — мені.
Світить той собор — до Перекопу.

Шабля й люлька — от і весь бомонд...
Гіпаніс — то Бог: веде в Європу.
Чорне море — то Евксінтський Понт.
Але ти, недоле, хтива й п'яна,
Марно насилаєш нам потвор.
Де була лиш церква дерев'яна,
На віки возведено собор!

ЕЛЕГІЯ ТРОЯНСЬКОГО ВИНА

Не клявся — не зрікаюся: люблю...

Моя любове, вже усе минуло,
І надто пізно лізти у петлю
І зазирати в пістолетне дуло...
І нас лікує музика небес.
Але надходить час — і не до музик...
Як алкоголем я лікую стрес,
Так ти мені життя зв'язала в вузлик.
Його не розв'язати уночі,
Коли йдемо удвох на суд Паріса.
Там у смертельній музиці мечі,
Там — і від брами золоті ключі.
І падає, і падає завіса.
Налий мені троянського вина...

Ми десять років бились, як герої.
Хто ворожив нам — бог чи сатана?
Не впала жодна вежа, ні стіна,
Та в Україні ми — немов у Трої.
А я б читав Енеєве письмо,
Читав слова — про Рим IV - віщі...

З якого року й віку стоїмо
Німотно на троянським попелищі?
Які були колись ми молоді!
У юний світ ішли ми рано-вранці.
А стали — як невільники в орді.
Спливли віки вінками по воді.

Вино і хліб. І музика. І танці.
І будемо стояти сотні діб,
Обернені на прах і тлін троянці.
І будем їсти свій камінний хліб.
Вино і хліб. І музика. І танці.

Та музика такою не була, —
Над гомоном води і криком суші.
В тій музиці, що спалена дотла,
Неначе ноти — спопелілі душі.

Так даленіє музика ген-ген,
Над димотрубні обрії й сортири.

Це Україна. Троя й Карфаген.
І в поминальну дудку дме джазмен,
І ерихонський плач — мов символ віри.
Чи в саркофазі будемо удвох,
Моя любове, дорога яскине?
Без музики — і нас покине бог,
А чи, дасть бог, і бог нас не покине?
І в чорній пустці спалені тіла,
На попелі троянському доокіл.
А музика була і відійшла.
Не я кажу...
Так промовляє попіл.
Подай мені троянського вина...

Ми подамося, як Еней, у мандри.
Архейський кінь стоїть, немов мана,
Ти смертну тінь побачила одна,
Та де й коли ми слухались Кассандри?
Ми вічно переможені давно!
Лаокоона обвивають гади,
А ми п'ємо в своїм шатрі вино.
На тризні України? Чи Еллади?

На ханській скатертині-самобранці —
Вино і хліб. І музика. І танці.
І, віддані троянському вину,
Ми вже і душу маємо троянську.
Троянську обертаємо війну
На рідну. Вітчизняну. Громадянську.
Вино налито. І троянський кінь
Уже стоїть під брамою. Амінь!

Амінь? Лунає музика ген-ген.
На попіл — Троя, Рим і Карфаген.
І прах — із саркофага й мавзолею...
І лиш ім'я із тисячі імен
І тільки смерть ув імені Елен.
А ти, Енею? Де ти був, Енею?
А ти, любове, спалена дотла,
І шлюбна ніч у хаті край села?

Вже там нема ні хати, ні нічлігу...
Ти ж тут у світ широкий повела
Дитя любові, музики і снігу.
Уже нас вічність просить на нічліг,
А не вино троянського розливу.
І замітає тисячлітній сніг
Руїни наші в день скорботи й гніву.
Троянське, поминальне знов п'ємо.
Руїни. Сніг. Раясодії. Аврали...
Невже ми знову, господи, вмремо?
Невже замало, Боже, помирали?
За убієнних вип'ємо дітей,
Припнутих до чужої колісниці.
О, ще не скоро допливе Еней,
Де плачуть діти римської вовчиці!

ОЛЬВІЙСЬКИЙ МЕТРОНОМ

Я спускався в ольвійський могильник.
Нависав наді мною склеп.
Стеаринова скромна свіча
просвітила у серці звитягу.
Тут умиць не ставало
мізерних житейських халеп.
Тільки ніч і свіча.
Тільки вічна печаль саркофагу.
Та мені зазоріли
на гіркім саркофазі слова:
«Тій, що завше прощала
мої довголітні мандрівки.
Що при мужі живому —
на ложі сама, як вдова,
доки муж під подолом
гетери — продажної дівки...»

Старовинний мотив...
Старовинний ольвійський мотив.
Покаяння чуже
опадає сльозою у вічі.
Скільки б я не ходив,
скільки б ніг у світах не трудив,
я сюди повернусь,
тут ізнову світитиму свічі.
На могильнику знов
чистить пір'я знеможений птах.
Дрібен дощик іде,
і за краплею скапує крапля.
І смиренно повзуть,
підползають під сам саркофаг
скам'янілі сліди і камінні сандалі Геракла.

* * *

Одна епоха відійшла,
Та не народжується друга.
Тінь візантійського орла
І тінь вола під ним муруга...

І тут — джаз-бенд і секонд-хенд,
Комп'ютерленд і Діснейленд.
У віртуальній млі окраїн
Як нам у вічність перейти?
Світило — Місяць, і брати
Вже натрудилися — Авель, Каїн...

Ще до Батія час. Транзит
Шляху Шовкового до моря.
Папір і шовк, і оксамит
Для вавилонського безмов'я.
І ця епоха не для рим.
Шовковий шлях. Доба кентавра.
Ще не вродився третій Рим,
І Золоті Ворота, й Лавра.
Одна епоха зла й добра,
Одна ні в чому не повинна.
Он тьма монгольська з-за Дніпра:
— А де тут церква Десятинна?

ОДІССЕЙ У ПУСТЕЛІ

Древні міста наших літ молодих...
Наші стежини із м'яти і рути.
Там ми ходили, побравшись за руки,
І не губились у днях золотих.
Скільки вже згасло коханих імен,
Не допомгли і слова рятувальні.
О, голоси повмирили сирен,
Ми зустрічались не в тім ритуалі!
Місто —
співало трамвайним дзвінком.
Щебетом пташки до нас озивалось.
Місто Поезії,
Ти нам являлось
Із дароносним лавровим вінком.
Ти пам'ятаєш?
Тим юним рокам
Ми повертати любов свою мусили.

.....
Музики, прошу, подайте! Хоч музики!
Стану і я під золочений храм.
Вистою?

Виживу?

Дам дубала?

Ти, Одіссею, в журбі відзігорній...
Музика нас у незнане вела,
Музика стріне в юдолі пречорній.
Музика, музика, музика — ти!
Даждь мені днесь хоч окрайчик із ноти:
Ноти надії, і муки, й скорботи,
Більше цю муку мені не знести!
Вийду до моря цієї пори.
Шум, а не моря. Народ. Прапори.
Не поєдналась таки Азіопа,
Старість і відчай — видіння старе.
Наче холодна десниця циклопа
Всіх нас за горло нещадно бере.
Де ви пропали, болючі, як звих,
Древні міста наших літ молодих?
Древні міста, ви в журбі молодій.
Десь поза вами — вокзали, причали...

Ви нам прощання своє прокричали,
Ви відсурмили суремний відбій.
Серце сейсмічне нічого не просить:
Ані цигарки, ні чарки вина...
Осінь минула, а болдінська осінь
Так і зосталась навіки одна.

От і зустрів я любов самовиту,
От і складаю останні пісні...
Що ж ти, любове, з весняного світу
Наобіцяла хороше мені?
 Ти, материзно забутої школи,
 Мов у далекій тепер чужині...

Тільки відколи і я вже, відколи
Бачу і мислю себе в множині?
В спалене місто ступають драбанти,
Коні чужинські гризуть вудила...
Та над корогви і над транспаранти
Біла акація руки звела.
Як нас любили: поети, герої,
Все — тільки крик перелітніх гусей.
Ти повертай, повертайся із Трої,
Древній і сивий, старий Одиссей...

* * *

Книга Буття, чи Батія?

Літ Золота Орда.

Злотособорний Київ, синя дніпровська вода.

Нас підкорили машини?

Ми підкорили їх?

І — ні сестри, ні дружини: кібер-ординців сміх.

Нас обирає кібер? Не велезначний вибір!

Літа мої і зими,
Скільки б не стало літ,
Доти живі усі ми,
Доки живий цей світ.
Доки простори відкриті
Птахові й кораблю.
Доки на цьому світі
Я ще цей світ люблю.
Доки...
А справді, доки
Сіятиме жалі
Найласкавіший дотик
Мови моєї землі.
Мова твоя, Україно,
З подиху солов'їв.
Мова моя солов'їна —
З присмерку Соловків.
Мову мою і землю
Я відкриваю знов.
Як її відокремлю
Від усесвітніх мов,
Мука моя й основа...
Тільки на все життя
Стане Книгою Слова
Книга твого Буття, —
Доки простори відкриті
Птахові й кораблю,
Доки на цьому світі
Я ще цей світ люблю.
Доки Софія і Київ.

Доки біля Дніпра
Ані нового Батія,
Ані його шатра,
Доки ще Україна
Словом святим жива,
І Матвієнко Ніна —
Янгол земний —
Співа!

* * *

Українського бароко
Боголіпний білий храм.
Та задивлений глибоко
У ріку кривавих драм.
Од крап-лаку річка п'яна,
Перехилено мольберт...
За Мазепи Іоанна
Будували як на смерть.
Архітекти — велмі, архі-
Тектували про запас,
І московські патріархи
Проклинали вельми нас.
Мав я велмі зацну жінку,
А мене уже кують...
І чорти рогаті в шинку
Нас у «дурня» програють.
Був і я козак нівроку,
Та зійшов на молоко.
...Україно, ти — бароко,
а зійшла на рококо.
Тополини й осокори.
І ріка тече сама,
В ній відбилися собори,
А на березі — нема...

DE PROFUNDIS

Коли вона стояла, як Мадонна,
До серця притуливши немовля, —
Хитнулась твердь, небесна і бездонна,
Хитнулась і спинилася земля.
Це наша Україна, мати-ненька,
Це наш Полин, Потоп і Землетрус.
І ця сорочка вишита біленька,
І цей біленький вишитий обрус.
Як ми багато в світі цім не встигли!
Але над світом — мати і дитя...
О, не викреслюй коми, ніже титли
У чорній книзі нашого буття!
І дім зведем. І відбудуєм школу,
До солі ми докинемо нектар.
І буде все. І піде все по колу:
Кому комп'ютер, а кому — буквар.
І буде твердь земна твердіша тверді,
І м'якша за розплавлене шосе...
І будем жити, жити — аж до смерті,
Коли нас білим снігом занесе!

* * *

Ріка років закута в береги.
А сніг і лід — на серці й під ногами...
Поглянь у світ — як світяться сніги
І осять хрещатими снігами.
Ти дивишся на храми золоті, —
Занесені снігами наші храми.
Засніжені дороги і путі,
Де триє царі вийдуть із дарами.
Це наше Дике Поле й Чортомлик,
Це наша кров, що не стає рудою.
І божий лик, і материнський лик,
І ці літа, що збігли за ордою.
Перехрестись — на тихі образи,
На світло непорочного зачаття.
На образ материнської сльози, —
Ми сироти без неї, сестри й браття.
Якщо звели в могилу вороги,
Ти вічним упокоєна нічлігом,
Але поглянь:
Як світяться сніги,
І ми вже стали зорями і снігом...

ДОН-КІХОТ ІЗ ЛИМАНУ

Надивитись на все в Україні,
І рукою махнути на все...
На старій деренчливій машині
На Обухівське вийти шосе.
Був би кінь, як бувало іздавна, —
Проскакав би пропащі літа.
Там історія, кажуть, неславна.
Географія, кажуть, не та.
Їх багато у душу налізло!
Принесли нам свою нелюбов.
І в чорноземі — кров і залізо.
Вже й заліза негусто...
А кров
Забіліє від дусту і хлорки.
І ніхто не назве на ім'я.
...У країні Сервантеса й Лорки
Заробляє країна моя.
На Хрещатику — пані і панії
Не поділять Вітчизну ніяк.
Але був чоловік ув Еспанії,
Все кидавсь зі списом на вітряк...

* * *

Архангел Михаїл. Собор Бориса й Гліба.
Видовищ даждь нам днесь. А там — вина і хліба.
Хрещатик янголят. А пахне Диким полем.
Ми виспівали гріх, коли гріхи відмолим?

* * *

Кінець літературної епохи.

В герої подалися скоморохи.
Але тече, тече віків ріка...
І тягнуться вожді (і тягнуть карту)
До Пушкіна й Шевченка із соц-арту,
Знавці літ-арту, банків і ЧК.

Віддайте яйце главу-головастику
Червону пентаграму або свастику,
Тризуб і зоб двоглавого орла.
А Книга Книг — далеко, за віками,
І тільки вітер грає сторінками.
...Але яка епоха ця була!

ПОПІЛ САМОВИДЦЯ

Не ти, не я, — так промовляє попіл...
І досі ми не вийшли із окопів,
А вже новітню маємо журбу.
Є «вольво» й шмотки: дикуни — культурні!
Та Ольвію й світанок на Кінбурні
Ми ловимо у стереотрубу.
Багато їх, озлоблених і лютих,
Планета ж — на останньому витку...
І звірі прокидаються у людях,

І дума їх — не в маршах, не в салютах,
А в крові тій, спожитій нашвидку.
Цей манускрипт — із дикопільських прерій,
О, як я самовидцем тут живу,
Палю свічу, а попелом імперій
Тут не одну посипано главу.
А я про те ж: про солов'я в діброві,
Та про банальну в хижий вік любов.
В час озвіріння звірі прагнуть крові,
Невже і справді найдешевша — кров?
Засяду за літописом...
А все-таки
І я в комп'ютерленді доживу,
Де український Гамлет гомілетики
Знов посипає попелом главу.
Ти ренесансом і бароко мариш,
Але забудь їх — древніх, як вербу.
...Летить, летить із неба попіл згарищ
І застеляє
Стереотрубу.

Про що твої шепочуть, мила, губи?
Любов мою, життя моє візьми...

Коли заплачуть ерихонські труби,
Чи встигнемо і попрощатись ми.
Ми підем з честю!
У суремнім дзвоні
Пошелестять, як душі, журавлі...

І попіл, попіл, попіл — на долоні,
Я їх тобі подам із-під землі.

ЛІТОПИС КУЛЬБАБИ

Літописці живуть без істерики,
Є і в них історичний масштаб...
А Рей Бредбері, метр із Америки,
Сотворив нам вино із кульбаб.
А вино те кульбабове, братику,
Всім омріяним винам вино.
І його, як парад на Хрещатику,
Записати в літопис дано.

Запиши...

Літописці — не свідки,
Відрізняють вино від води.
І коли ми взялися, і звідки,
І йдемо — звідкіля і куди?

Ти в обіймах у скіфської баби,
Божество, імператор і раб...
А життя — лиш літопис кульбаби,
Патерик і вино із кульбаб.
Пахне ладаном, мирро і миртом,
Пахне в чаші церковне вино...
І летить, і згоряє за вітром
І моє золоте письмо!

УКРАЇНСЬКИЙ АПОКРИФ

Апостол на пенсії.
Садить город.
А він розробляв же ...закон про апостроф.

...Приходив із Дикого Поля народ,
Але не виходив до нього апостол.
Учора — трибун і великий поет,
А нині парламентський ждав комітет.
Бюджет і духовність.
Зерно і транзит.
Одеські й донецькі. Трюмо із Росії...

Апостол на пенсію вийшов,
На спит
Отих, що й сьогодні — малі гречкосії.
Закон про вино — і не стало вина.
Закон про кіно — і немає кіна!
А ще б до століття досидіти трішки,
І що б залишилось?
Які письмена?
Ні мови, ані української книжки.
Свою він дістане, де зорі Кремля.
Замислиться тяжко.
Поставить автограф.
Історія знову дійшла до нуля.
А панство — гуля.
Український апокриф.
А там, на городі, веселі вітри.
І річка, що вдруге у ню не ввійти.
Пенсійне дозвілля не тягне на оду.

Століття волають гіркі із ріки.
Фракційно гудуть колорадські жуки.
І є ще народ. І живе із народу...

БОЖА МАТИ В СНІГАХ

Середзим'я. І грається птах.
Чорний ворон. Колючі дати.
Божа Мати бредє у снігах.
Божа Мати...
Відлунала за обрієм «Радість нова».
 Божий син народився, і чути з вертепу
Богорівні, спасенні, великі слова...
 Хай летять — во спасіння великого степу!
Богоматір в снігах... Слава Господу й небу,
Що зібрало колядників свято Різдва...
 Зникнуть Ірод, Пилат, і здолаєм ганебу,
І в сніги попливем. І не раз, і не два
Упадемо і встанем. І золото, й синь
Понад нами, Пречиста й Розіп'ятий син.
І різдвяна свіча просяває в тумані.
Грає чаша церковна, бо мнозі вина.
І недолю вже спито без чаші до дна,
На Інгулі-ріці, в крижаній Іордані...

★ ★ ★

Літачок відлітався — і все.
І розбивсь об високу травинку.
Та протяг над ранковим шосе
Золоту павутинку.
І така тут печаль — лиш смичок
Цвіркуна в цім ранковому світі.
І на сонці малий павучок
Сушить за ніч змокрілі сіті.
Ми важучий, неначе наркоз,
Сон ранковий відкинемо, синку.
Вже хрестатий павук-бомбовоз
Чорним шлейфом обплутав травинку.
А зрадію: які ми — живі!
А згадаю: нащо суєта вся?
Заридаю в високій траві:
Відлітався і я, відлітався.
Гучно б'є серденьтко твоє...
Ти пробач, ти прости мені, синку.

Ще й над нами павук наснує
Золоту павутинку!

СОЛО

Лягла горілиць у траві:
— Займи мене, любий, займи.
Лягла у високій траві,
Сказала:
— Тобі я належу...
Як солодко пахне полин!
Як солодко пахнемо ми!
Як зорі полинули
На зеленого полум'я вежу.
Там спогади наші горять.
Неначе осіння трава.
В твої солов'їні слова
Впиваються пазури орлі.
Ти — музика. Ти — горілиць.
І лебедем чорним — брова.
І музика злих солов'їв —
На цім лебединому горлі...

СЕКС-ШОП НА СЛАВНІЙ УКРАЇНІ...

Минувся час космічних гороскопів,
І чарів Ігнатенка й Чумака.
Все ті зірки, і небо, і ріка,
Та над привиддям корабельних доків
Мене своїм плюмажем дотика
Продажна діва курінних секс-шопів...

Звідкіль, яскине, ти взялась така?
Ти божий дар з яєчнею й вином,
Піпетка, попка, липка, Гапка з пивом,
Де всі заснули летаргійним сном,
Де всі в екстазі з літургійним співом
В кубло зміїне, в тлум продажніх фей,
І я сюди спускаюсь, мов Орфей.
І ти, жаги і пристрасті поетка,
В секс-шопівськiм вишневому краю.
І стежить кокаїнова піпетка,
Як я страждаю, як я гірко п'ю.
Зім'ята хіть, зіжмакана серветка...

Ну, от ми й залишилися одні,
Ти нас настигла, пристрасте шалена.
А жінка жде, далека і вогненна,
Богиня, королева, наречена, —
На рубенсівськiм древнiм полотні.
Любов шаліє. Плаче, стогне, кличе...
І віддає нам пам'ять і пiтьма
Те раювання дивно-таємниче,
Продажна хіть над нами обома:
Здобудь мене! Забудь мене! І швидше!

Пропащої любові іменини.
Пропащих слів розгорнутий сувій.
Твоєї квітки спрагли пелюстини
Цілує невтоленний пагін мій.
І в стумі жінка — наче квітка Бога,
В жазі і тузі золотих годин.
І ллється ніагарами волога
В таємні нетрі нуртів і глибин.
Олімп і трон мій, і моя дорога.

Найвищі ставки ставлю я давно
В проклятім малоруським казино.
Не уявлю,— це млосний зір кокетки?
Найголовніше — це зробити крок
Туди, у далеч, ближче до зірок.
Закони офіцерської рулетки —
Пан чи пропав, а тисни на курок!
Та спогадаймо: й не таке було...
Та спогадаймо: не таке бувало.
І бачу я крізь сльози, мов крізь скло,
Прекрасне, юне, молоде чоло,
Й дівча, яке уперше цілувало...

Усе минуло. Згинуло. Пройшло.
Але — було...
Прекрасні очі карі,
І світ, який тепер не віднайти.
Чи так давно,— на Флотському бульварі
В одіннях білосніжних — я і ти?
Ми з юною коханою в театрі.
На вулиці. Внизу гучить ріка.
Ми вдвох на зачарованім фіакрі,
І ми в полоні часу-візника.

А се? Хто се у горах сіно косить?
Я бачу відображення своє,
У сиві нетрі час мене відносить,
У сивих снах видіння розтає.
Секс-шопе, храме скурвленої ери,
Ми тільки тіль забутої ріки,
Де франтуваті флотські офіцери
Припалюють об зорі цигарки.
Доживемо до другого потопу?
Хто нас врятує — Дант, Орфей, Адам?
Мадонно з українського секс-шопу,
Кому тебе, не зрадивши, віддам?

Але було, — вітри, і дощ, і грози,
І ми ішли, мов діти, по росі...
А ці твої, такі солодкі сльози,
Невже ти їх не виплакала всі?

НА ХОРАЛЬНИЙ ВІД'ЇЗД СВІТЛАНИ ТОРНТОН

Прочитай наостанку писання старе,
Елегійного липня солодку еклогу.
Ти живий ще? Морзянкою /крапка-тире/
Б'ється серце. І слава всевишньому Богу.

Каскадерні каскади Касандр, їх імен,
І Севілья Сибілл — дон-жуанська, імліста...
І всесвітній транзит. І старий Карфаген.
І далека країна кленового листа.

Ні про що, ні про віщо не згадуй. Уже
Залишаються в спогаді долі минулі.
Береженого судженця Бог береже:
Рідний — паспорт, а ночі вкраїнські в Стамбулі,

Де безпаспортна юнь, казино й вар'єте,
Емігрантський бордель і балетні пуанти...
Прощай же, Світлано — Сибілло, проте
Не єдині на світі і ми емігранти.

Бачиш? Він милостивий, чужинський господь,
Він суворого вікінга дудка кленова,
Він оддасть за твою упокорену плоть
Золоте узбережжя без імені й слова.

Запливає у море старенький баркас
І старенькі рибалки закидують сіті.
Ти недовго тут будеш. А будеш не раз
Снити берегом рідним, де хвилі неситі,

Ніби риби повітря, ковтають пісок.
І коли заблукалий у пам'яті антик,
Мов сирена баркаса, подасть голосок,
І чайна, заблукана в скіфах і антах,
Затанцює земля ця своє болеро,
Ти в стихії прощального шалу і поту.
Все кінечне — як берег. І біле перо,
І чайне видіння падіння й польоту.

Безголоса, безмовна безодня стихій...
Але шкода тебе, а себе — анітрошки.
І прощальна сльоза упаде із-під вій,
Як розбита зоря вересневої зморшки.

Так невже це востаннє — і простір, і час?
Білі абриси лайнера, хвилі круїзні...
І життя. І любов. І старенький баркас
На покинутій, проклятій, милій вітчизні?

ПОЛЮВАННЯ НА ДИКОГО ВЕПРА

Полювання на дикого вепра —
Коли десять районних мужчин
Залишають, а сніг у півметра,
Рівно десять блискучих машин.
І в дублянках, у валянках, гетрах
Із рушницями пруть до вершин.
Над горою займається ранок...

Що ти, веприку, їв на сніданок?
Як сирітками лишиш дітей?
Ти зайняв кругову оборону,
Але люди які! Із району!
Їм до смерті потрібен трофей!

І тоді, коли влада народна,
Або антинародна вона,
Влада бути не може голодна,
Бо яка тоді влада вона?
Їм подай на обід кабана!

Дикий вепр, ти виходь із нічлігу!
Ти мисливцям скрутив уже фігу,
Себто пулю, дикунським хвостом...
Але це задля мітингу — дуля.
А летить із вінчестера куля
І по лобу тебе — батогом!

Ви мисливця вполюєте, вепрі?
Рівно десять троянд на снігу...
У Карпатах або на Ай-Петрі
Ти тікаєш до кулі у нетрі.
А куди ти втечеш? Ні гу-гу...

Обривається слід на снігу.

Полювання на дикого тура!
Це така українська натура —
Десять куль у дурній голові...
Це Говерла чи Рацинська дача,
Зафонтанила кривця гаряча, —

І смерека — мов Спас-на-Крові.
Ще рушниця із цівкою диму...

Я трофей до машини нестиму,
У стрільбі по мішенях — мастак.
Лижуть сніг — і гончак, і вівчарка.
Буде шкварка під вечір, і чарка:
Хто тепер мені скаже не так?
Переможці — стрілець і собака...

Що ж ти, з профілем дикого хряка,
Тихо сходиш з трибуни під свист?
Був мисливцем — долав перевали
І — Маріїнським теж наливали,
А тепер і тебе зацькували
І без кулі убили на піст.
Ах, якої боявся ти зради?
Люди хочуть трофейної влади,
На фіг їм — Одиссей і Орфей...

Здуло вітром тебе із вершини,
І війнуло бензином машин,
І в багажнику схлипнув трофей.

Полювання на дикого вепра.
Полювання Ахілла на Гектора.
Треба вбити вдову із дітьми,
Щоб до нас повернулася Троя...
І підсмажать тебе як героя,
Українці, троянці, це — ми!

Повертайся і ти до народу:
Спробуй, сунься в приватну природу!
Чи на Банкову, до верховіть...
Кожен з нас — і мисливець, і жертва,
Та природа, жива або мертва,
Три століття іще простоїть.
Полювання на дикого тигра...

На сафарі ти будеш один.
А природа забути не встигла
Губернаторський твій лімузин...

* * *

Асфальтівка звертає на Седнів.
На такий молодесенький Седнів.
На такий замальований Седнів, —
На картини нема полотна...
Проминули часи золотії,
Відкричали народні витії,
Але б'ється у мене під серцем,
Що Шевченкова липа — одна.

Я на трон поетичний не сяду,
А тим більш не від'їду в Канаду.
Та й мені, та й мені з зорепаду
Крихта зірки упала вночі...
Я запродав би душу і чорту,
За стихійну любов до офорту,
Як луна золотого акорду —
Молоденький поет при свічі.

Ні, нелегко і жив, і писав я.
Що тепер мені слава, безслав'я?
Чи Осія мені, чи Ісайя, —
Все одно мені, ох, все одно.
Повінчався навек з чужиною,
Налюбився з чужою жоною,
Але ти обійшла стороною,
Біла горлице, рідна княжно!

Асфальтівка на Седнів звертає.
Чорний ворон у небі кружляє,
Чи у Господа милість така є,
Як вечірня пречиста зоря?
І навпіл розламалися гори.
І ревуть реактивні мотори.
І свіча, що горіла учора,
Догоряє уже, догоря.

Я караюсь, і мучусь, і каюсь,
Мов гарячої ватри торкаюсь.
Зрікся я золотих істуканів,
І востаннє відбилось в очах:

Асфальтівка звертає на Седнів,
І ніколи — із Седнева в Канів.
І свіча догоряє під серцем,
І згоряє, мов серце, свіча...

★ ★ ★

Давайте думати про вічне.
Давайте думати про те,
які зірки на небі витче
нам сниво колі золоте.

Давайте думати про долю.
І не забудьмо про жнива,
коли за мертвою водою
іще не висохла жива.

Давайте думати про небо.
Воно із нами не мине,
аби немудро і ганебно
ми не розтратили земне.

Нам інша доля випадає...
Не дай нам, господи, кінця,
де тільки маска, що спадає, —
й нема за маскою лиця...

СІНОКІС У МІСТІ

косять у місті траву
косять у парку траву
косять на площах траву
скільки зелених сліз

в місті іде сінокіс

молодо плаче цвіркун
акселератик юн
Боже не плач цвіркуне
і не оплакуй мене

бо десь далеко у горах
грає зоря у горна
косить мій батько посивілий

косить померлий дід

з ранньою із росою
доля моя з косою
з трав зелених
з днів шалених
мій викошує слід

ЛЮБОВ У ПАНЕЛЬНОМУ ДОМІ

Завмирають у домі нічні голоси,
У панельному домі...
Знав ти інші літа, знав ти інші часи,
Та вони — не відомі
Тим, хто цю допотопну квартиру купив
У старому під'їзді.
Це з тобою — навічно забутий мотив,
Але й місяць і звізди
Заглядають опівночі в чорне вікно:
— Ти постарів хоч трошки?
Ти у дім цей приходив, приносив вино,
І любов, і волошки.
Але чари любовні й напої міцні
Тут лилися до ранку...
Ти давно вже, любове, упала в ціні,
І поштучно, як бранку,
Забирали колись Роксолану в ясир
Яничари відомі, —
Забирають наш місяць і сяєво зір
У панельному домі.
Я гортаю ці ночі, гортаю ці дні,
І рондо, й ритурнелі...
От і слово моє помаліло в ціні,
Та й воно на панелі.
На ольвійському березі чайки кричать.
І не жаль анітрошки
Рай панельний, де зорі із неба летять,
А з балкону — волошки...

СНІДАНОК НА ТРАВІ

Так от які єсмо.
Живи ще років триста,
Чи сто століть живи, чи й зовсім не живи,
Де бляшана зоря над «Завтраком туриста»,
Де в'януча зоря зеленої трави.
У юних матерів попідростали діти.
А ми — не в однині. А ми — не в множині...
Куди ж мені тепер себе самого діти,
Упавши на траву, на зорі бляшані?
А думав я також про гонор та осанку.
А вірив я також у храми на крові...

Поранена трава переросла бляшанку.
Сніданок у трави. Сніданок — на траві.
Зелений легіон списоччя піднімає.
Зелений легіон — і військо бляшане,
А я іще живий, і вже мене немає,
І колесом тяжким ви топчете мене.
Мов черепи й кістки, хрустять зелені стежі.
Так от які були, так от які єсмо...

Сховавшись у трави зеленому безмежжі,
Вже дістає і нас це бляшане письмо.
Живіть, мої брати! Живіть, кохані сестри!

Ви барвінковим сном, не бляшаним, живі...
Відбухає гроза, відбухають оркестри,
І буде після нас — лиш наша тінь в траві.

* * *

Я пив за тебе в штормовому морі
Вино домашнє — як любов, хмільне.
Нещасна, новочасна ця «лав сторі»
Дев'ятим валом вкрила знов мене.
Старе вино — і ми у тому часі,
Де молодий моєї втрати біль.
Морські вовки курили на баркасі
У вихилясі чорноморських хвиль.
І вальдшнепи летіли до Кінбурну,
І королівські лебеді пливли...
І хіть любовну, і журбу амурну
Несли на крилах з білої імлі.
Я пив за тебе в штормовій країні,
Яка у штиль не ляже — і каюк...
А в білому хітоні, у бікіні
До мене простягаєш крила рук.
А я пливу, а твій хітон — біліє,
А так далеко суші тепла п'ядь...
А ти живи, і море не зміліє,
А лебеді летять, летять...

* * *

На березі моря маленький оркестрик,
І бар «Капітан». І дует.
І я не відкрив тут ніяких америк,
Ніяких любовних вендет.

На березі моря щоночі, щоночі —
Любовне дання.
І я тут співав би про чорнії очі,
Якби не знання,
Якби не знання, що збиратися рано
В дорогу до дня,
Якби не щеміло у серці сопрано,
Якби не знання,
Що ти тут ходив золотим Аполлоном,
Крилатого бачив коня,
Якби не свобода, що стала полоном,
Якби не знання,
Якби не знання, що в небесних етерах
Небесний готується тест,
Архангельську дудку позичивши в Герах,
На березі грає оркестр.
Маленький оркестр імітує великий,
І соло співа саксофон.
І як ти легенду віків не прикликуй,
Пропав Іліон.
Щоночі оркестри на березі грає,
Ізночі — до білого дня.
Якби ж не знання, що життя проминає,
Якби не знання,
Що знову картярська таверна «Три сімки»,
Любов і вино,
Й «Титанік» з оркестром, як ті невидимки,
Лягають на дно...

АНТИЧНИЙ СЮЖЕТ

Їх розкопають на руїнах Ольвії.
...Де Східна вежа, спалена дотла,
Вони лежати будуть. А магнолії
Цвітуть. І над лиманом — ковила.
Тут я, із комсомольської газети,
Де археолог Толя жде мене...
До ранку, наче еллінські поети,
Із амфори пили ми каберне.
Богиня Кліо, та собака Гера,
Плач кіфареда, золотий туман...
Ні Анахарсіс, ні його гетера
Вже не розіб'ють крижаний лиман.
А я ще молодий, і з молодіжки...
Пишу про Толю, що колись умре...
Та ми п'ємо ще з амфори, не діжки.
І в амфорі скелети де юре.
Дві мумії у амфорі, дві пристрасті.
В амфітеатрі — плаче деревій...
Ольвійським дітлахам судилось вирости
Не в бронзові часи...
Епохо, стій!
Боспорське царство. Зраджена химера.
Навала перська. Гомін скіфських орд.
І двоє тіл, гекзаметри Гомера,
І тінь трієри, й дума про народ.
А там орел у небі пролітає,
І колісницю Геліос жене,
А там пречистим снігом замітає
На цвинтарі і Толю, і мене.
А там рапсод — не воїн і не ратай.
І ти вже сходиш із ольвійських веж.
І ще ні в чому ти не винуватий.
Усі вже мертві, ти усе живеш,
І каберне із амфори доп'єш...

* * *

...і дивиться, неначе з-під землі,
з-під брів камінна баба половецька.

І мов за кадром плачуть журавлі,
Мелодія відлунює на скелі, на вітражі.
Колони. Вілла грецька. Можливо, римська.
Від монгольських орд
І до тачанок, гусениць і траків,
Од римських імператорських когорт,
Полків козацьких — на Варшаву й Краків,
Од барельєфів бронзових і до
чавунних плит, сталевих плит, і навіть
до мідних труб, червоних, мов бордо,
до сурмача, що першу кінну славить,
і тракторця із назвою «фордзон» —
усе тепер міраж у цій країні.
Часи залізних мезозойських зон
так плавно переплавлено в камінні.
Рука месії з чашею вина
На віллі прокуратора. В печері
Під половецьким богом. Таїна
останньої таємної
вечері...

* * *

Жebraки, українські поети,
Що ви пишете в бідні газети?
З ким ідете на прю, на ножі?
Вас на Банковій знов піднімає
Той, у кого Вітчизни немає?
А пророки усюди чужі...
У якому тепер тиражі
Вам болять ненаписані книги?
Досі профіль Олени Теліги
Десь у Бабинім тліє Яру...
І далеко до вищої ліги.
Хуторянські і торі, і віги
Крають імпортну мудрість стару.
До чола пристає, мов короста,
Ця Звізда Полинова пророцтва,
Ця зоря українських ночей...
Не солодша од редьки і хрину!
А в Чорнобилі стрінете Ліну, —
Не відводьте сльотавих очей!
Це такі в нас тепер краєвиди:
В «зоні» лосі та лук Артеміди,
Плач посмертний убитих-косуль...
І над обрієм небо палає,
І, як обрив, тепер убиває
Нас невидимий ворог без куль.
У церковці Мадонна облисла...
Тут було українське Полісся,
Володимир Велике Гніздо...
Але нас охрестили в неволі,
Та й у світ ми приходимо голі.
О, звіздо! Полинова Звіздо!

* * *

Я тоді танцював із тобою
В ресторані під липами «Київ».
А потому була «Верховина»,
У фіналі — богемна «Скала».

Ти була для поета-ваганта
Найсолодша богиня, яскиня,
Найсолодші були тоді вина,
Найсолодша ця юність була.
Хтивий рот ресторанної діви.
Теплий шепіт весняної зливи.
Тихо скрикнула хвіртка.
В альтанці
Ми зійшлися в любовнім чаду...
Ці коханці у дикому танці,
І невільники шалу, і бранці,
І нескоро прокинусь уранці,
Я пішов — і ніяк не прийду.
Не прийду в золоту еспланаду
Тих далеких старих ресторанів.
І не стріну старого поета,
А тоді ще він був молодим...
У дзеркальному залі немає
Ні богеми, ні навіть циганів.
І пропала любовна вендета,
І над урвищем куриться дим.
Але досі у пам'ятку спрага.
...Поїзд вимчиться Ужгород-Прага.
Інтуристівська дівка Андреа
По жіночому плаче в вікні.
У Белграді яви мені милість,
Як нам вірилось, як нам любилося,
Але перстень утопиш, Андреа,
У старім венеційським вині.
Коло серця понині — незримо,
Мимо станції Молодість. Мимо
Пролетіли мої поїзди...
Мимо станцій Любові й Розлуки,
І чергові по станції — круки,
І монашка заламує руки

У вікні з дощової слюди.
У Флоренції жде тебе Данте...
Не вмирай, о поете-ваганте!
Вишиванка й костюм од Версаче —
Наша доля такою й була...
Юні очі, немов у тумані,
На виду у старенької пані.
Ставить свічечку, ставить — і плаче
У соборі Петра і Павла...

ЗОРЯНА ПЛЕЯДА

Над заходом сонця — осінні зірки поранені.
Полотна зарамлені, в келих налито вина...
І я ще не вмер, але я відчуваю:
— Пора мені!
Калинове гроно стікає, мов кров, з полотна.
У зорні плеяди, у чорні беззоряні плеса
Задивиться небо, а в небі — потвора Лох-Нес.
І знову — на Київ, на Київ осінні колеса
Сльотаво накрутить фірмовий останній експрес.
У вікнах заплаканих стала сімнадцята школа:
Козацький Богопіль — неначе поранений лев.
У школу ходив ще малим Вінграновський Микола.
На Банковім цвинтарі нині його барельєф.
А як там у вічності?
Де ті літа полум'яні?
Довженкове слово? Ріка безберега — Десна?
І чорна вдовиця, в поета закохана пані,
Зійшовши з екрану, стоїть перед бюстом одна...
Душа понад спокоєм вічним осінньому рада
Цьому супокою, — у Спілці й Будинку кіна.
Нема ні кіна, ні вина, і пропала плеяда
Тих літ шістдесятих, мов випала жінка з вікна...
Пишу аж на той світ епістолу цю полум'яну.
Сльота на пероні, де більше не зійдете ви.
І десь у Плеядах — зоря над свічадом лиману.
І ці православні, останні козацькі церкви...

Зміст

Золоті лампади українського степу	3
Боже поле Андрія Антонюка	9
Дмитро Кремінь. Собор посередині Всесвіту	93
	215

УДК 75(477) (084.1)
ББК 85.1(4УКР)
А72

Андрій Данилович Антонюк
Дмитро Дмитрович Кремінь

Лампада над Синюхою

АЛЬБОМ-АНТОЛОГІЯ

Технічний директор
С. Кольцова

Літературний редактор
Т. Кремінь

Коректор
О. Матвєєва

Дизайн та комп'ютерна верстка
Ю. Градович

В альбомі використані фотороботи
Олександра Кремка та Дмитра Ласкіна

На суперобкладинці:
А. Антонюк «Це наше з тобою, Дмитре, джерело!»

Підписано до друку 19.07.2007 р.
Видавництво «Атол»
Свідоцтво про держреєстрацію № 587 від 06.09.2001 р.
54030, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 16
Тел./факс (0512) 67-40-74, 67-40-49
E-mail: atoll@mksat.net

**Кремінь
Дмитро
Дмитрович**

21 серпня 1953 р., с. Суха Іршавського р-ну Закарпатської обл. Поет, публіцист, есеїст, перекладач. Член Національної спілки письменників України, Асоціації українських письменників. Закінчив філологічний факультет Ужгородського держуніверситету (1975).

Автор книг поезій «Травнева арка» (1978), «Південне сяйво» (1982), «Танок вогню» (1983), «Бурштиновий журавель» (1987), «Шлях по зорях» (1990), «Пектораль» (1997), «Елегія троянського вина» (2001), «Літопис» (2003), «Атлантида під вербою» (2003), «Синопис» (2003), «Полювання на дикого вепра» (2006), «Ольвійський транзит» (2006, рос. мовою), «Вибране» (2007), «Літній час» (2007).

Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка 1999 року за книгу поезії «Пектораль», республіканської літературної премії ім. В.Чумака (1987), культурологічної премії ім. М.Аркаса (1994).